Stuk **636** (2000-2001) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

22 maart 2001

GEDACHTEWISSELING

in het kader van de opvolging en voortgang van standpuntbepaling inzake Europese Aangelegenheden, over de stand van uitvoering van de besluiten van de top van Lissabon en de Vlaamse inbreng in het Belgisch EU-voorzitterschap, met de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden

VERSLAG

namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden uitgebracht door de heer Frans Ramon

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden 4

I.1 Toelichting bij de stand van zaken m.b.t. de voorbereiding van het EU-voorzitterschap 4
A. Activiteiten van het Vlaamse luik van het EU-voorzitterschap 4
B. Prioriteiten van Vlaanderen voor het EU-voorzitterschap 4
C. Constitutionele regio's in de EU 5
D. Culturele omlijsting 5
E. Omzetting en toepassing van Europese regelgeving 5
F. Begrotingsinspanningen 6
G. Taalgebruik tijdens het voorzitterschap 6
H. Communicatie-inspanningen 6

I.2 Vooruitgangsrapportage aangaande de besluiten van de Top van Lissabon 6
A. Algemene situering 6
B. Opvolging van de Europese strategie door Vlaanderen 6
C. Geboekte vooruitgang 7
D. Indicatoren 8

II. Vragen en opmerkingen van de leden 8

II.1 Tussenkomst van de heer Freddy Sarens 8

II.2 Tussenkomst van de heer Patrick Hostekint 9

II.3 Tussenkomst van de heer Miel Verrijken 10

II.4 Tussenkomst van de heer Frans Ramon 11

II.5 Tussenkomst van de heer Luc Van den Brande 12

III. Antwoorden van de minister-president 13

Bijlage 1 : Overzicht van de Vlaamse activiteiten in het kader van het Belgische EU-voorzitterschap 15

Bijlage 2 : Syntheseverslag van het Colloquium van de Constitutionele Regio's (22/02/2001), opgesteld door de administratie Buitenlands Beleid 19

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden wijdde haar bijeenkomst van woensdag 7 maart 2001 aan de periodieke bespreking van het Europees gebeuren. Op de agenda stonden meer bepaald de stand van uitvoering van de besluiten van de Europese Raad van Lissabon (23 en 24 maart 2000) én de Vlaamse inbreng in het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2001.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER PATRICK DEWAEL, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN, BEGROTING, BUITENLANDS BELEID EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN

I.1 Toelichting bij de stand van zaken m.b.t. de voorbereiding van het EU-voorzitterschap

Minister-president Patrick Dewael : Met uw permissie zal ik beginnen met het tweede punt van de agenda, met name de Vlaamse inbreng in het Belgische EU-voorzitterschap. Sinds onze vorige bespreking van de Europese dossiers zijn er immers een aantal evoluties : ten eerste op het vlak van het vastleggen van de Vlaamse activiteiten, ten tweede op het vlak van aanwending van de begrotingsmiddelen en ten derde op het vlak van de bepaling van de algemene politieke prioriteiten van de Vlaamse regering in het kader van het voorzitterschap. Er zijn daarnaast overigens ook nog een aantal andere elementen, die ik eveneens kort zal aanraken.

A. Activiteiten van het Vlaamse luik van het EU-voorzitterschap

Ik heb een document bij waarin alle activiteiten in detail zijn opgenomen (zie bijlage 1), zowel de Europese ministerraden als de andere activiteiten georganiseerd of ondersteund door Vlaanderen. Ik zal deze lijst hier niet punctueel overlopen, maar ik stel ze graag ter beschikking van de commissie.

Wat de Europese ministerraden betreft, is er een formele raad Toerisme voor wat minister Landuyt aangaat, een formele raad Onderwijs en Jeugd voor wat de ministers Vanderpoorten en Anciaux aangaat en een informele raad Cultuur voor wat minister Anciaux aangaat.

Er zijn daarnaast ook zogenaamde “horizontale evenementen” om de culturele en taalkundige diversiteit binnen de Europese Unie te beklemtonen. Ik vind dat uitermate belangrijk. Er zijn ook evenementen om de politiek-institutionele maturiteit van de deelstaten met wetgevende bevoegdheden aan te tonen. Ik verwijs daarvoor bijvoorbeeld naar de slotconferentie van het Europees Jaar van de Talen. Ik verwijs ook naar de halfjaarlijkse bijeenkomst van het Bureau van het Comité van de Regio's. Tot slot verwijs ik naar het colloquium van de regio's dat is doorgegaan op 22 februari laatstleden en dat uiteraard nog een vervolg krijgt.

Er zijn ook nog verschillende eigen Vlaamse initiatieven, gaande van ministeriële conferenties over ambtelijke vergaderingen tot allerlei colloquia en seminaries.

B. Prioriteiten van Vlaanderen voor het EU-voorzitterschap

Wat de prioriteiten betreft, wil de Vlaamse regering zich voornamelijk concentreren op drie belangrijke krachtlijnen. Ten eerste staat Vlaanderen voor een actieve inbreng in het debat over de toekomst van de Europese Unie via een versterking van de plaats van de constitutionele regio's binnen de Europese constructie. Dat is de hoofdprioriteit. Het is van groot belang om met de zeven partnerregio's (naast Vlaanderen gaat het daarbij over : Beieren, Catalonië, Noordrijn-Westfalen, Salzburg, Schotland en Wallonië) in dit post-Nice-tijdperk tot een doorbraak te komen en om op het einde van dit jaar (naar de Verklaring van Laken toe) een tekst te kunnen aanreiken die een omschrijving inhoudt van de positie van de constitutionele regio's in het Europese Verdrag.

Ten tweede is het belangrijk dat we een mobiliserende rol kunnen spelen om Europa ten aanzien van de publieke opinie en voornamelijk ten aanzien van de jeugd, opnieuw een draagvlak en een legitimatie te geven. De Europese droom is immers onmiskenbaar wat aan het tanen. Daarom hebben we binnen het algemene budget een belangrijke som (40 miljoen BEF) ingeschreven voor communicatie over de Europese Unie. Die zal voornamelijk worden toegespitst op het onderwijs en de jeugd.

Ten derde moeten we ons volop concentreren op de realisatie van de voorwaarden waarbinnen Europa zich in de komende tien jaar kan profileren als de meest dynamische, concurrerende en op kennis gebaseerde economie. Dat betekent concreet de implementatie van de besluiten van de Top van Lissabon.

We hebben over die drie prioriteiten ook al overleg gepleegd met de andere deelstaten. De federale premier heeft een vergadering belegd met de ministers-presidenten van de verschillende deelstaten. Ze waren eveneens het voorwerp van de laatste contactvergadering in Steenokkerzeel tussen de Vlaamse en Waalse regering. Er bestaat een vrij grote consensus over die drie punten. Er is daarnaast uiteraard ook Vlaamse deelname aan de bespreking van de federale thema's.

C. Constitutionele regio's in de EU

Dan wil ik het nog even hebben over het punt van de constitutionele regio's binnen de Europese Unie. Veel commissieleden waren op 22 februari aanwezig op het colloquium, dat meer dan 200 deelnemers met erg verschillende achtergronden uit de betrokken regio's verenigde. Het was daarbij de bedoeling om een status quaestionis te maken, de uitdaging te schetsen, ideeën te verzamelen en denksporen aan te reiken voor toekomstige oplossingen rond subsidiariteit en bevoegdheidsaflijning en ook rond de institutionele vertegenwoordiging van de constitutionele regio's in de Europese Unie. De inbreng terzake van ambassadeur Frans Van Daele, de permanente vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie, was erg belangrijk. Hij heeft een aantal nuttige tips gegeven. Ik heb ook begrepen dat het de bedoeling is om hem naar deze commissie uit te nodigen. Ik heb me dienaangaande in verbinding gesteld met de federale minister van Buitenlandse Zaken om daarvoor toelating te vragen. Dat hoort zo in dit land. Ik hoop dat er een positieve reactie komt.

Vlaanderen is duidelijk koploper in het ontwikkelen van initiatieven. We zijn gangmakers inzake een betere erkenning van constitutionele regio's. Het blijft echter een moeilijk proces. Men moet zowel binnen de lidstaten als ten overstaan van de EU eisen kenbaar maken en oplossingen voorstellen.

Naast de oefening van 22 februari 2001 zullen we ook een vervolgoefening maken met de ministerspresidenten van de zeven partnerregio's. Het is de bedoeling dat in dit verband ook een Waals initiatief wordt ontwikkeld en dat minister-president Van Cauwenberghe de ministers-presidenten van de zeven partnerregio's op 15 en 16 november 2001 uitnodigt in Luik. Bij die gelegenheid moeten we een gemeenschappelijk standpunt ontwikkelen met het oog op de Verklaring van Laken.

De voorzitter van de bijeenkomst van 22 februari jongstleden, de heer Laurent Van Depoele, heeft een bijzonder goede en punctuele synthese gemaakt van de talrijke zaken die tijdens het colloquium naar voren zijn gebracht. Het lijkt me interessant om die synthese aan de leden van deze commissie over te maken.

D. Culturele omlijsting

Wat de culturele omlijsting betreft, zijn eveneens een aantal activiteiten gepland, waarop ik hier echter niet al te diep zal ingaan. Er zijn een aantal gezamenlijke manifestaties. Zo gaat de formele opening van het voorzitterschap bijvoorbeeld gepaard met een dansvoorstelling in De Munt. Hiernaast zullen ook nog enkele andere activiteiten plaatsvinden, namelijk een manifestatie voor een ruim publiek op de Grote Markt te Brussel, een tentoonstelling over fotografie in het Justus Lipsiusgebouw en het overhandigen van een aantal geschenken ontworpen door Walter Van Beirendonck in het kader van Antwerpen Modeland. Er wordt alleszins intens samengewerkt met minister Anciaux en diens administratie om een aantal culturele activiteiten te organiseren.

E. Omzetting en toepassing van Europese regelgeving

Ik wil hier ook even ingaan op de stand van zaken aangaande de toepassing en de omzetting van de Europese regelgeving door Vlaanderen. Hoewel begin 2000 een aantal dossiers zijn afgehandeld en een aantal dossiers dit jaar nog zullen worden afgehandeld, blijft een volgehouden inspanning noodzakelijk. Er zijn recent immers weer een tiental nieuwe dossiers bijgekomen. Vooral met betrekking tot het milieu blijven zich problemen voordoen. De horizontale Europese richtlijnen kunnen immers niet steeds even goed worden toegepast op een klein en dichtbevolkt grondgebied als dat van Vlaanderen.

Hoewel we inspanningen hebben geleverd, blijven er dus problemen bestaan. De Vlaamse regering heeft binnen de administratie een verantwoordelijke aangeduid die deze dossiers verder moet opvolgen. Hoewel een gedeelte van de vroegere achterstand reeds is ingelopen, kondigt zich een nieuwe achterstand aan. Vooral het departement Leefmilieu heeft het moeilijk om de Europese richtlijnen consequent om te zetten.

Bijkomende inspanningen zijn noodzakelijk. Ik denk hierbij aan het opstellen van een databank die als permanent opvolgings-, meet- en rapporteringsinstrument van de Europese regelgevingsdossiers moet dienen. Ik denk hierbij tevens aan het vergemakkelijken van de correcte en tijdige omzet-

ting in de Vlaamse regelgeving door het efficiënter en effectiever maken van de bestaande informatieverplichting ten overstaan van het Vlaams Parlement.

F. Begrotingsinspanningen

Ik wil hier nog even ingaan op het begrotingsaspect van dit alles. De 200 miljoen frank waarin we hebben voorzien, zal over de verschillende initiatieven worden verdeeld. Wat het personeel betreft, hebben we een aanzienlijke bijkomende inspanning geleverd.

We hebben 50 extra personeelsleden aangeworven. Zij zullen tijdelijk of structureel aan de administratie worden toegevoegd om de opvolging van de Europese dossiers en het voorzitterschap te ondersteunen. Bovendien is de Vlaamse afvaardiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU opgetrokken van twee tot negen personen.

Er hebben verschillende opleidingssessies voor het personeel plaatsgevonden. Ik heb overigens zelf een sessie bijgewoond voor de hoogste ambtenaren van de Vlaamse Gemeenschap. Morgen zal bovendien nog een speciale vergadering voor de leden van de Vlaamse regering worden georganiseerd.

G. Taalgebruik tijdens het voorzitterschap

In het kader van de bevordering van de taaldiversiteit is het taalgebruik tijdens het voorzitterschap uiteraard belangrijk. Bij alle Vlaamse voorzittersactiviteiten is daarom voorzien in vertolking naar het Nederlands, het Frans, het Engels en het Duits. Met betrekking tot de informele raad voor Cultuur en het Europese jaar van de talen is in een uitzondering voorzien. Het is evident dat bij die gelegenheden alle elf talen aan bod komen.

H. Communicatie-inspanningen

Tijdens het voorzitterschap zal de website een belangrijk communicatiekanaal vormen. De Vlaamse inbreng in de algemene Belgische website zal apart oproepbaar zijn. De bijbehorende campagne, die zich vooral tot jongeren en tot het onderwijs zal richten, moet aantonen in welke mate Vlaanderen en de burger door de Europese regels worden beïnvloed. Deze campagne zal in samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken en met het Europees Parlement worden georganiseerd.

Tot slot van mijn samenvatting van de stand van zaken betreffende de voorbereidingen van het Europees voorzitterschap wil ik hier nog even vermelden dat vanzelfsprekend eveneens bijzondere aandacht zal worden geschonken aan de speciale opvang van buitenlandse journalisten.

I.2 Vooruitgangsrapportage aangaande de besluiten van de Top van Lissabon

A. Algemene situering

Minister-president Patrick Dewael : Ik kom dan tot het punt van de vooruitgangsrapportage aangaande de opvolging van de besluiten van de Top van Lissabon. Op de Europese Raad van Lissabon van 23 en 24 maart 2000 is het strategisch doel van de Europese Unie duidelijk verwoord, namelijk : "Van Europa de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld maken die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. Europa dient m.a.w. gebruik te maken van de kansen van de nieuwe economie.".

In Lissabon is tevens afgesproken om jaarlijks een "lentetop" te organiseren om de vooruitgang op dit vlak te meten, te monitoren en, indien nodig, bij te sturen. Bovendien zal de Europese Commissie – op basis van de bijdragen van de EU-lidstaten – jaarlijks een voortgangsrapport opstellen. De structurele indicatoren betreffende werkgelegenheid, innovatie, economische hervorming en sociale samenhang zullen worden vastgelegd zodat de vooruitgang adequaat en vergelijkenderwijs kan worden gemeten. Indien men doelstellingen vastlegt, moet men immers ook beschikken over betrouwbare indicatoren die aangeven in welke mate men die bewuste doelstellingen realiseert. Op de Top van Nice zijn dienaangaande dan ook 35 indicatoren vastgelegd.

De Top van Stockholm, die op 23 en 24 maart 2001 zal plaatsvinden, is de eerste van de geplande lentebijeenkomsten. Het is de bedoeling om tijdens deze vergadering de vooruitgang van de implementatie van de Lissabon-strategie te monitoren en, waar nodig, te versnellen.

B. Opvolging van de Europese strategie door Vlaanderen

De Vlaamse regering heeft de conclusies van de Top van Lissabon onmiddellijk onderschreven, en heeft aan de uitvoering ervan de absolute prioriteit gegeven. Veel van de in Lissabon vooropgestelde doelstellingen vallen overigens ten volle onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. Ik denk daarbij aan onderwijs,

vorming, innovatie, werkgelegenheid en wetenschapsbeleid e.d.m.

Aangaande de implementatie van de Lissabonstrategie door Vlaanderen heeft de Vlaamse regering verder reeds op 28 april 2000 beslist om op regelmatige tijdstippen voortgangsrapporten op te stellen.

Op 5 mei 2000 heeft, in aanwezigheid van alle regeringen van het land, een Belgische intergouvernementele conferentie plaatsgevonden. Er zijn toen opvolgingscommissies geïnstalleerd die niet enkel de implementatie van de conclusies van de Top van Lissabon moeten bewaken en opvolgen, maar ook het Belgisch voortgangsrapport voor de jaarlijkse lentetop moeten voorbereiden. Het secretariaat van de zes geïnstalleerde opvolgingscommissies wordt waargenomen via een jaarlijks rotatiesysteem.

De heer Van Grembergen heeft daarnet – naar aanleiding van zijn vraag om uitleg i.v.m. het nieuwe comitologiereglement [*Hand.* Vl. Parl. 2001-2001, nr. C108, 1] – al onrechtstreeks verwezen naar een probleem dat zich in dit verband stelt. Het zijn de lidstaten die ertoe gehouden zijn de besluiten van de Top van Lissabon te implementeren. Hoewel de deelstaten die implementatie grotendeels in de praktijk moeten brengen, is het dus de federale overheid die door middel van haar voortgangsrapport moet aantonen dat ze in haar opzet slaagt.

C. Geboekte vooruitgang

Ik zou hier verschillende voorbeelden van de reeds geboekte vooruitgang kunnen geven. Dit zou ons evenwel te ver leiden. Ik heb in de Septemberverklaring aangekondigd dat we de ambitie koesteren om in Vlaanderen een volwaardige e-government uit te bouwen. De Vlaamse regering heeft bovendien reeds haar goedkeuring verleend aan heel wat initiatieven die tegemoetkomen aan de in Lissabon geformuleerde objectieven.

Een eerste voorbeeld is de vereenvoudiging van de regelgeving. Op 25 juli 2000 heeft de Vlaamse regering een algemeen administratief, organiek en conceptueel kader aangenomen. Dit maakt het mogelijk om een vereenvoudiging en een stroomlijning van de veel te complexe regelgeving op een systematische wijze aan te pakken.

Een tweede voorbeeld is de bestuurlijke hervorming. De Vlaamse regering heeft rond de jaarwisseling de nota "Beter bestuurlijk beleid" goedgekeurd. Voortbouwend op de principes van het verleden zal de Vlaamse administratie verder worden hervormd in de zin van “good governance”. Dit betekent dat de Vlaamse administratie nog transparanter, nog klantgerichter en nog toegankelijker dient te worden. In zijn contacten met de overheid heeft de burger immers recht op rechtsgelijkheid en op rechtszekerheid. Hoewel de Vlaamse administratie volgens de benchmarking nu reeds tot de subtop behoort, blijft een verdere verfijning en verbetering zich opdringen.

Wat dan de informatiemaatschappij betreft, zou ik hier naar een aantal initiatieven van minister Van Mechelen kunnen verwijzen. Zo heeft hij de e-VRT, de op onderzoek gerichte dochteronderneming van de VRT, de opdracht gegeven om de uitbouw van een zogenaamd digitaal thuisplatform te onderzoeken. Dit platform vertrekt van de stelling dat het televisietoestel zowat het meest rechtstreekse communicatiemiddel met de burger vormt. Voor de financiering van de haalbaarheidsstudie van de openbare omroep heeft de Vlaamse regering 177 miljoen frank ingeschreven op de begroting 2001.

Ik zou hier tevens kunnen verwijzen naar het samenwerkingsakkoord dat de Vlaamse regering op 9 februari 2001 afsloot met de federale overheid en met de andere deelstaten om tot een gemeenschappelijk e-governmentplatform te komen.

Ik zou hier zelfs kunnen verwijzen naar een aantal initiatieven die op het vlak van onderzoek en innovatie zijn genomen. Ook in het kader van de expansiesteun zijn trouwens een aantal inhoudelijke heroriëntatiepunten naar voren geschoven. In de loop van 2001 zal hiervoor een kader worden geschapen, zodat dit hele project in 2002 van start kan gaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de permanente vorming en opleiding, de startcursus “duurzaam ondernemen” en het belang van een optimale locatie.

Minister Van Mechelen moedigt de e-business en e-commerce aan. De resultaten daarvan zullen in april in een ontwerp van strategisch KMO-ICT-plan naar voren worden geschoven.

Al deze initiatieven behoren voornamelijk tot de bevoegdheid van hetzij minister Vanderpoorten, hetzij minister Van Mechelen, hetzij minister Landuyt. Ze passen alle in de implementatie van de strategische doelstellingen van Lissabon. De regering heeft beslist op geregelde tijdstippen de resultaten samen te brengen. Die nota wordt volgende

vrijdag, 9 maart, besproken door de Vlaamse regering.

D. Indicatoren

Tijdens het Belgisch Voorzitterschap is het belangrijk dat de deelstaten afzonderlijk zouden kunnen worden beoordeeld. Vlaanderen mag niet verdrinken in een algemene Belgische beoordeling. Onze voorsprong mag niet verloren gaan in de discussie. We moeten goed opletten welke indicatoren men zal gebruiken. Op de Europese Raad van Nice heeft men, zoals hoger reeds gezegd, 35 indicatoren vastgelegd inzake werkgelegenheid, innovatie, onderzoek, economische hervormingen en sociale cohesie. Deze set van indicatoren vormt voor Vlaanderen een minimum minimorum. Ze houden immers nauwelijks rekening met regionale verschillen. Het is noodzakelijk ze uit te breiden om de regionale diversiteit beter in beeld te brengen.

Er werden trouwens reeds verschillende indicatorensets ontwikkeld voor de opvolging van afzonderlijke beleidsdomeinen. In Luxemburg is dat bijvoorbeeld gebeurd voor de werkgelegenheid. De bedoeling van de ontwikkeling van een eigen indicatorenset is dat het beeld van Vlaanderen zou worden gecorrigeerd. We moeten een goed evenwicht nastreven inzake de opvolging van de Top van Lissabon. Men moet de 35 indicatoren behouden als gezamenlijke Europese sokkel, maar tegelijk moet onder het Belgische voorzitterschap gestreefd worden naar meer kwalitatieve indicatoren op alle gebieden van de opvolging van de implementatie van de Top van Lissabon.

Nadat de nota komende vrijdag door de Vlaamse regering is goedgekeurd, kan ik ze ter beschikking stellen van de commissie. U zult dan vaststellen dat er al heel wat is gedaan om in te spelen op de kansen die de kenniseconomie biedt. Vlaanderen heeft terzake duidelijk een voorsprong opgebouwd. We ontwikkelen eigen regionale indicatoren aangezien de algemeen-Europese indicatoren slechts het minimum minimorum inhouden. Ze geven onvoldoende de kwalitatieve differentiatie weer. We pleiten ervoor dat in het Belgische rapport dat op de Top van Stockholm wordt neergelegd, de regionale diversiteit wordt ingebracht. Morgenochtend vergadert de Interministeriële Conferentie Buitenlandse Betrekkingen. Ik zal deze materie daar aankaarten.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN

II.1 Tussenkomst van de heer Freddy Sarens

De heer Freddy Sarens : Mijnheer de minister-president, ik dank u voor het uitstekende overzichtsdocument dat u ons hebt bezorgd. Zowel naar kalender als naar inhoud toe zijn wij nu ten volle op de hoogte van wat ons wacht.

Wij zijn ook steeds vragende partij geweest om de hier zopas geformuleerde krachtlijnen te ondersteunen. U zegt dat er in de Belgische context een consensus bestaat. Het zou nuttig zijn ook de prioriteiten van de andere regio's – die anders kunnen liggen – eraan toe te voegen. Het is immers goed om weten welke accenten zij leggen. Zo kan men ook een beter zicht krijgen op het Belgische eindstandpunt.

Het colloquium van de constitutionele regio's was zeer interessant en zeer goed voorbereid. De constitutionele regio's zijn voor ons vanzelfsprekend zeer belangrijk. Hun rol in het toekomstige Europa bleek vooralsnog wel moeilijk te vatten. Er is nog heel wat werk aan de winkel. Ik treed u echter ten volle bij waar u vaststelt dat de voorzitter van het colloquium het geheel van de diverse hangende kwesties op een sublieme wijze heeft weten samen te vatten.

Wat de implementatie van de Top van Lissabon betreft ware het een goede zaak dat we een overzicht zouden krijgen van de diverse opvolgingscommissies en de procedure. Ik had eerlijk gezegd wel een dergelijke concrete lijst verwacht. We moeten immers kunnen controleren wat de regering doet. Er is op de Top van Lissabon heel wat aangekondigd. We wensen dan ook te weten wat momenteel de concrete resultaten van een en ander zijn. Ik weet niet of de punten waarnaar u verwijst nog hoofdzakelijk intentieverklaringen zijn, dan wel of we dat stadium reeds definitief voorbij zijn. Hoever staan de zaken en welk bedrag staat daartegenover ? Ik hoop dat we later een zeer uitgebreide lijst krijgen per departement. Zo heeft men bijvoorbeeld aangekondigd dat in alle scholen computers zullen worden geïnstalleerd. Ik heb daar voorlopig echter maar weinig van gemerkt. U zult begrijpen dat zulks toch tot een zekere scepsis aanleiding geeft.

Het is verder zeker een goede zaak dat u een opsplitsing vraagt van de globale beoordeling van

België. Enkel op die manier kan onze regionale diversiteit en differentiatie immers adequaat aan bod komen.

II.2 Tussenkomst van de heer Patrick Hostekint

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de minister-president, het is niet de eerste keer dat we de voorbereiding van het Belgisch EU-Voorzitterschap in deze commissie bespreken. Uit alles blijkt dat deze voorbereiding tot nog toe zeer grondig gebeurt. Ook ik ben het overigens volledig eens met de voorgestelde prioriteiten.

Ik stel anderzijds wel vast dat de bevolking en ook de jongeren op vandaag heel wat minder geïnteresseerd zijn in Europa. Ze worden ook veel te weinig geïnformeerd over wat Europa allemaal doet. De regio's kunnen hieraan verhelpen, onder andere via het onderwijs.

Europa vertegenwoordigt een immense economische macht. Als de EU wordt uitgebreid met een aantal landen, dan wordt Europa zelfs zonder meer de belangrijkste economische macht ter wereld. De bevolking stelt echter vast dat Europa, wanneer het er op aankomt, een economische grootmacht op lemen voeten is. Bij de oorlogen in de ex-Joegoslavische ruimte is deze Europese politieke onmacht overigens op een wel zeer schrijnende manier aan het licht gekomen.

Ik heb daarnet een vraag om uitleg gesteld over eventuele Vlaamse noodhulp voor de hongersnood in Burundi [*Hand.* Vl. Parl. 2000-2001, C108, 7], en verdiep mij al sedert vele jaren in de problematiek van de ontwikkelingssamenwerking, in het bijzonder voor wat Centraal-Afrika betreft. Ik moet u echter eerlijk bekennen dat ik zelf niet echt goed weet welk ontwikkelingsbeleid Europa nu precies voert. Er bestaan vast en zeker fondsen. Zelfs in het federale parlement, waar het buitenlands beleid een nog grotere rol speelt, blijken de parlementsleden terzake onwetend te zijn.

Die dichotomie én de complexiteit van de Europese constructie verklaart de terughoudendheid van de jongeren. Er wordt veel gezegd over de maatschappelijke desinteresse van de jongeren, maar mijn ervaring leert mij dat de jongeren wel degelijk geïnteresseerd zijn in wat er in de ontwikkelingslanden gebeurt. Als kinderen al die ellende op televisie zien, als ze mensen zien creperen van de honger, dan vergeten ze dat niet zomaar. Ze willen daar werkelijk iets aan doen. Als er 11.11.11-acties zijn, zijn het trouwens ook nog steeds de jongeren die rondgaan om fondsen te werven.

Maar wat doet Europa op dat vlak ? Als er een politiek probleem is in Europa zelf, komt men al niet of nauwelijks tot een vergelijk. Denk maar aan de hoger reeds vermelde crisis in Joegoslavië, waarover Europa in wezen nooit een akkoord bereikt heeft en waar de Verenigde Staten van Amerika uiteindelijk opnieuw orde op zaken hebben moeten stellen. Op het vlak van de politiek vertegenwoordigt Europa dus nog maar bitter weinig. Dat is volgens mij een kerngegeven bij het verklaren van het tanende geloof van de bevolking in Europa.

De heer Laverge heeft daar enkele weken geleden een terechte opmerking over gemaakt. Hij zei dat toen hij jong was, Europa een droom was. In de jaren vijftig bestond de Europese Unie slechts uit zes landen – ik heb die periode ook meegemaakt -, en ik was trots dat ik een insigne van Europa met de zes sterretjes op mijn vest kon dragen. Tegenwoordig is de Europese constructie en de Europese besluitvorming inherent zo ingewikkeld geworden dat er nauwelijks nog aantrekkingskracht van uitgaat. Er worden op Europees niveau duizenden miljarden gespendeerd, maar de mensen weten niet wat er met dat geld gebeurt.

Ik vind het heel goed dat Vlaanderen en België al die inspanningen leveren voor het aanstaande voorzitterschap, mijnheer de minister-president, maar dit engagement zal niet mogen stoppen na die zes maanden. We zijn verheugd dat Vlaanderen een aantal formele commissies mag voorzitten, onder andere die van jeugd en onderwijs, maar onze inspanningen moeten ook na het voorzitterschap worden voortgezet. De Europese integratie is een voortdurend proces, en daarvoor kan – zeker op bepaalde deelterreinen – een zeer belangrijke rol vervuld worden door de regering, maar ook door deze commissie.

Er zijn natuurlijk een aantal zaken waar we eigenlijk weinig aan kunnen doen. Ik denk dat er nog veel werk aan de winkel is om Europa te laten uitgroeien tot een grootmacht, ook op het politieke vlak. Tekenend hiervoor is dat men geen stap verder raakt als het bijvoorbeeld gaat over fiscaliteit of sociale zekerheid. Elementen die – volgens de lidstaten – raken aan de harde kern van de soevereiniteit van de lidstaten.

Ik denk dat de terughoudendheid ook en vooral te wijten is aan onwetendheid. Men sprak hier zonet – naar aanleiding van een vraag om uitleg [*Hand.* Vl. Parl. 2000-2001, C108, 5] – nog over Oost-Europa en de arbeidskrachten uit Hongarije. Ik denk dat de doorsnee arbeider bang is voor de uitbreiding van de Europese Unie. Hij ziet die Oost-Europese

landen en hun behoorlijk goed geschoolde arbeidskrachten in de eerste plaats als concurrenten. Hij is bang voor zijn werkgelegenheid. Op die vlakken hebben wij als regio een zeer belangrijke informatierol te vervullen. De inspanningen die al geleverd werden om dat Europees voorzitterschap ook in Vlaanderen tot een succes te laten uitgroeien, moeten daarom onverdroten voortgezet worden. We moeten daarnaast ook regelmatig een balans opmaken van wat onze prioriteiten zijn, zoals dat tot nog toe gebeurde.

Ik ben ervan overtuigd dat Vlaanderen en ook de federale overheid het Europese voorzitterschap zeer grondig hebben voorbereid.

II.3 Tussenkomst van de heer Miel Verrijken

De heer Miel Verrijken : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, ik ben persoonlijk getroffen door de aanvang van de uiteenzetting van de minister-president. Hij behoort – gelukkig voor hem – tot een andere generatie, en betreurt ook het stilvallen van het Europese ideaal.

Dat ideaal heeft onze generatie nog zeer sterk bewogen. Wij werden reeds in het middelbaar onderwijs door de leerkrachten gemotiveerd in Europese richting. De belangrijkste reden voor dat Europese élan was zeker wel de belabberde economische naoorlogse toestand en de onmiddellijke dreiging van een communistische inval in West-Europa.

Ook het Amerikaanse voorbeeld van een geslaagde federatie is een inspiratiebron geweest. Amerika was overigens niet enkel een inspiratiebron, het heeft ook metterdaad een vereniging van Europa nagestreefd om allerlei redenen. Sommige redenen waren zeker lovenswaardig, maar louter militaire standpunten hebben ook zeker een rol gespeeld.

Die Europese schwung op het einde van de jaren veertig zal de historici nog vele eeuwen bezighouden. Stel u voor : twee vroegere aartsvijanden, Frankrijk en Duitsland, die via de EGKS een verenigd Europa wilden opbouwen ! In 1951 begon men zelfs te spreken over een Europees leger. Dit EDG-project werd goedgekeurd door alle partners, maar stootte in de Franse Assemblée op het onverbiddelijk verzet van het enggeestige Frans nationalisme en – uiteraard – van de communisten. In de beweging naar economische vereniging via de EGKS speelde, vanuit Belgische hoek, niet alleen Paul-Henri Spaak een grote rol, maar ook de liberaal Jean Rey. Deze laatste wordt helaas al te vaak door de historici vergeten.

Maar genoeg over het verleden. Europa is uiteindelijk immers niet zozeer door idealisten als wel door nuchtere zakenmensen opgebouwd. En op economisch vlak gaat het Europa thans voor de wind. Ook op cultureel gebied gaat het overigens schitterend. Ik weet wel dat de cultuur niet op de politiek heeft gewacht. Een mooi historisch voorbeeld daarvan is Rubens die reeds in de zestiende eeuw naar Italië trok. Dit is een symbool met een grote betekenis. Ook Dürer en Goethe reisden overigens heel Europa rond. Cultuur is dus duidelijk steeds ons gemeengoed geweest.

Op het vlak van het onderwijs is een en ander wat minder vlot verlopen. De reden daarvan ligt in de eigenheid van de nationale staten. Ook het gemis aan taaleenheid heeft het Europese project parten gespeeld. In de jaren vijftig dacht men dat het Engels of het Frans wel spontaan de bovenhand zou halen, maar zo'n vaart heeft het duidelijk niet gelopen. Wist u echter dat de Europeanen daar in de twintigste eeuw in de Verenigde Staten wel in geslaagd zijn ? In 1914, toch een cruciaal jaar in de geschiedenis van de hedendaagse tijd, sprak slechts een minderheid van de bewoners van Amerika Engels. Dat valt goed te begrijpen, want 1913 was een groot emigratiejaar. Het Engels heeft zich dus maar in de twintigste eeuw in de Verenigde Staten doorgezet.

Ik heb de indruk dat het Engels, de lingua franca wordend, nu ook – zij het wat laattijdig – in Europa een werkelijke band schept tussen de jongeren. In mijn beroep stel ik vast dat jonge Franse advocaten met een internationale praktijk nu beter Engels spreken dan Vlamingen. Dit om de eenvoudige reden dat de Vlamingen zich ook altijd hebben moeten toeleggen op het Frans, dat als moeilijke taal toch heel wat energie opslorpt om uiteindelijk maar een gering nut te hebben. Ook andere Europese landen – waaronder Italië, Spanje en Duitsland – kennen en beoefenen de nieuwe lingua franca beter dan wij.

Dat België binnenkort het voorzitterschap waarneemt, ligt louter aan de Europese beurtrol en niet aan zijn verdienste. Op het vlak van de implementatie van Europese richtlijnen scoren we immers het slechtst. Nog maar vorige week heeft de Europese Commissie dit verwijt gericht aan België.

Minister-president Patrick Dewael : Niet het slechtst. We behoren met onze zevende plaats tot de middenmoot.

De heer Miel Verrijken : Ja, maar dat komt omdat er echte sukkelaars tussen zitten. We scoren in

ieder geval bijzonder slecht. Ook de Vlaamse regering heeft niet alles gedaan wat in haar mogelijkheden lag. We hadden er beter aan gedaan de richtlijnen sneller in decreten om te zetten, zodat we het voorzitterschap op 1 juli met een schone lei konden aanvatten.

Een andere problematiek ligt in de heterogeniteit van de deelstaten die om allerlei, vaak zeer uiteenlopende, politieke redenen in Europa zijn ontstaan. Hoe kan men bijvoorbeeld de strijd van het Baskische volk of die van de bevolking van de Val d'Aosta vergelijken met de Vlaamse ontvoogdingsstrijd ? Duitsland is dan weer een federale staat geworden omdat de overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog een Duitse eenheidsstaat te gevaarlijk achtten. Aan de andere kant wordt het op het eerste zicht een hopeloze boel als die Vlamingen, Basken en Val d'Aostanen allemaal hun zeg krijgen. Ik wijs er daarbij echter op dat de Verenigde Staten tot stand gebracht zijn door Europeanen – meestal arme drommels die naar daar trokken – en hebben kunnen verwezenlijken wat wij nog niet hebben gekund. Er zijn 52 staten die werkelijke macht hebben. Een staat als Californië kun je niet vergelijken met België, dat is ook normaal. Er zijn ook minuscule staatjes zoals Rhode Island en Connecticut, ook die hebben betekenis. Is het dan totaal ondenkbaar dat Europa met 52 regio's kan leven ? Zo absurd is het niet, aangezien het in de Verenigde Staten kan. De totale gelijkschakeling van het Europese continent op regionale basis zal wellicht voor onze achterkleinkinderen zijn. Wij denken dat Vlaanderen even goed als Champagne of Beieren een rol kan spelen in Europa, vandaar ons flamingantisme tot het uiterste.

Minister-president Patrick Dewael : Het is duidelijk dat u dat met Vlaanderen als onafhankelijke regio op het oog hebt. U kunt dat de anderen toch niet opleggen.

De heer Miel Verrijken : Ik spreek over onze achterkleinkinderen. Het is niet ondenkbaar dat er een Beierse of Rijnlandse entiteit groeit rond economische belangen.

Minister-president Patrick Dewael : Als men wil samenblijven in een Duitse bondsstaat, dan mag dat toch van u ? Dan respecteert u dat toch ?

De heer Miel Verrijken : In de verre toekomst zullen de staatsgrenzen en de nationale staten vervagen en wie weet verdwijnen. Dat zal helaas onze zorg niet meer zijn.

Ik wil ten slotte nog eens de nadruk leggen op een concreet pijnpunt waarop wij al jaren hameren en waarin u ons moeilijk ongelijk kunt geven. De heer Van den Brande kon dat, toen hij minister-president was, ook moeilijk, al deed hij wel pogingen. Vlaanderen zou als belangrijke economische en politieke regio toegang moeten hebben tot het Europees Hof van Justitie. Daaraan zou gewerkt moeten worden. Ik geef nogmaals het voorbeeld van de Verenigde Staten. De Verenigde Staten zijn ontstaan uit 13 deelstaten. In de loop van de geschiedenis zijn het er 52 geworden. Wij zijn toch vooruitstrevend : het Waalse volk heeft zijn bestaansrecht, het Vlaamse volk ook. Er zijn er enkele zoals de Basken en de Catalanen die een voorsprong hebben op het vlak van onafhankelijkheidszin. De Verenigde Staten zijn uitgegroeid tot de eerste wereldmacht op praktisch alle gebieden. Waarom zou het dan niet mogelijk zijn dat enkele regio's naar buiten zouden treden, onder meer door een eigen zeggenschap voor het Europees Hof ? Dat lijkt mij niet ondemocratisch. Op dit ogenblik kunnen we ons niet inbeelden dat de 13 of 14 Duitse Länder daarin zouden slagen. Franco heeft gezegd : “España es differente”. Naar analogie wil ik zeggen dat ook Vlaanderen verschillend is.

De pijnlijke groei van Vlaanderen, die goed begonnen is en slecht eindigt, laat ons misschien toe om samen met enkele andere regio's te zeggen dat de Vlaamse economische belangen in Luxemburg beter door Vlaanderen kunnen worden verdedigd dan door België. Men moet daar geen extremist voor zijn. Onze Waalse buren zeggen dat hun economie, die gelukkig aan de beterhand is, grondig verschilt van onze haveneconomie. Dat verschil is gelukkig voor beide volkeren zo groot dat het zinvol zou zijn om de Vlaamse en de Waalse stellingen te verdedigen voor het Europees hof. Dat is geen uitdrukking van politiek fanatisme.

II.4 Tussenkomst van de heer Frans Ramon

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, geachte collega's, ik wil nog even stilstaan bij een drietal elementen. Een eminent hoogleraar, professor Georges Soutou van de Sorbonne-universiteit heeft in een interview over de Frans-Duitse as binnen de Europese constellatie het volgende gezegd : “De Duitsers zullen ons zeggen, je kunt meedoen of je blijft achter, groot is het gevaar dat we niet weten te formuleren wat we willen en dat het er straks helemaal niet meer toe doet wat Frankrijk vindt of wil”.

Mocht u, mijnheer de minister-president, zijn geïnterviewd, dan ware men ongetwijfeld niet tot der-

gelijke conclusies gekomen. U hebt voor Vlaanderen duidelijk een aantal krachtlijnen op een rij gezet. Het is zeer goed dat we vanuit Vlaanderen duidelijk formuleren wat we willen.

U had het over de realisatie van voorwaarden om de besluiten van de Europese Raad van Lissabon uit te voeren. Wat moet ik me daar concreet bij voorstellen ? In een interview in de Financieel-Economische Tijd hebt u immers verwezen naar de "meest dynamische, concurrentiële en op kennis gebaseerde economie ter wereld", maar u hebt eraan toegevoegd dat u in dat verband op verdere liberaliseringen zou aandringen. Het intrigeert mij wat u daarmee precies bedoelt en of de voorwaarden die u hebt opgesomd in dezelfde lijn liggen.

Aansluitend bij de heer Hostekint wil ik ten tweede ook vragen of er vooruitgang is inzake de Europese sociale agenda, dit los van de werkgelegenheid en de werkgelegenheidsgraad waarnaar u hebt verwezen.

Ik wil het ten slotte even hebben over wat u de actieve inbreng in ons denken over de toekomst van Europa noemt. U hamert in dat verband nogal op de constitutionele regio's en de versterking ervan. Na het colloquium werd het duidelijk dat het Comité van de Regio's eigenlijk een heel heterogeen gezelschap is en dat men andere paden zal moeten bewandelen om die versterking te realiseren. Er werd in dat verband onder andere gesproken over de netwerking. Mijn vraag is hoe dit alles in de toekomst zal worden opgevolgd en gerealiseerd ?

II.5 Tussenkomst van de heer Luc Van den Brande

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : Ik wil, zonder in herhaling te vervallen, nog drie zaken vermelden. We hebben er alle belang bij vooruitgang te boeken in de Europese Unie. We hebben ook duidelijk gesteld dat we, over meerderheid en oppositie heen, willen dat het Belgisch voorzitterschap een succes wordt – wat in politieke termen niet zo evident is. We moeten komen tot een verdieping van een federaal Europa. Laat ons dus hopen dat het Belgisch Voorzitterschap effectief een stap voorwaarts kan betekenen in dit proces.

Deze commissie en het Vlaams Parlement vragen dat onder het voorzitterschap van de Belgische federatie niet enkel de aanpak en het inzicht van de verschillende regio's aan bod komen, ze vragen ook dat er een "federatief opgebouwd" Belgisch Voorzitterschap komt. Ik vraag me daarbij af wat tot op heden het standpunt was met betrekking tot de vier punten uit de, in de Verklaring van Laken te formaliseren, afspraken van Nice rond een toekomstige IGC-agenda, namelijk : de bevoegdheidsafbakening en de kwestie van de constitutionele regio's, de status van het Handvest van Grondrechten, de vereenvoudiging van de verdragen en de instrumenten die de besluitvorming kunnen verdiepen en als laatste de rol van de nationale en de regionale parlementen.

In het licht van de IMCBB van morgen en van de officiële richtlijnen en de prioriteiten van het Belgisch voorzitterschap, is het belangrijk te weten wat het standpunt van de Vlaamse regering is, en wat daarin doorweegt op deze vier essentiële punten. De dynamiek van de volgende maanden zal uiteraard niet tot deze vier punten beperkt blijven. Het standpunt van de Vlaamse regering over, onder andere, de uitbreiding van het aantal domeinen waar met gekwalificeerde meerderheid een akkoord kan worden bereikt, interesseert ons. Ik denk dan aan fiscaliteit, sociale zekerheid, buitenlands beleid, asiel en immigratie en samenwerking in strafzaken.

Er is een stap voorwaarts gezet wat die gekwalificeerde meerderheden betreft, en dat is goed. Voor het nemen van bepaalde beslissingen zijn die nodig. Een gekwalificeerde meerderheid staat, na Nice, gelijk aan 74 percent en enkele centiemen van de stemmen. De drie grote landen van de Unie vertegenwoordigen samen 38 percent van de stemmen. Het is dan ook van groot belang dat er in deze kwestie vooruitgang wordt geboekt.

Wat was daarnaast het standpunt van de Vlaamse regering in verband met de legitieme vragen van de burgers naar openbaarheid van het bestuur en naar openbaarheid van en toegang tot de instellingen en de instrumenten van de Unie ? Wat was het standpunt van de Vlaamse regering in verband met het probleem van de Europese regelgeving en natuurlijk ook in verband met een eventuele optie in verband met het Comité van de Regio's ? Die zaken hangen immers samen. Wat was het standpunt van de Vlaamse regering in verband met het Belgisch Voorzitterschap en welke inbreng had zij in het standpunt van de Belgische federatie ? Is er sprake geweest van gemeenschappelijk beraad ? Zo ja, wat was onze inbreng over de natuur en het karakter van de Verklaring van Laken ? Er worden immers hele hoge verwachtingen gecreëerd. Dat is misschien niet slecht, mits men vooraf maar duidelijk maakt dat de verklaring voornamelijk symbolisch bedoeld is. Europa is stapsgewijs gegroeid, en daarbij is af en toe wat symboliek noodzakelijk gebleken. Is het dus de bedoeling om van de verklaring een manifest te maken ? Manifesten hebben soms voordelen en soms schaduwzijden. Is het de

bedoeling om eindtermen te bepalen, zoals de federale premier ooit zei ? Of is het een proces dat wordt opgestart en waarbij in een eerste fase datgene wat nu reeds voorligt verder wordt ingevuld ?

Het is van groot belang om het standpunt te kennen van de deelstaten en met name van Vlaanderen, over deze essentiële thema's, die niet tegengesteld zijn aan de eigen Vlaamse thema's, maar er complementair aan zijn. Het is ook belangrijk om weten welk precies het overlegde model van het Belgische voorzitterschap zal zijn.

III. ANTWOORDEN VAN DE MINISTER-PRESIDENT

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik hoef niet in te gaan op de positieve punten die de heer Sarens heeft aangehaald, maar wel op zijn vraag over de stand van de implementatie van de besluiten van Lissabon door de leden van de regering. Ik heb terzake reeds een aantal voorbeelden gegeven en geciteerd uit de nota die vrijdag aan de Vlaamse regering zal worden voorgelegd. Al die punten zijn overigens ook terug te vinden in zogenaamde “fiches”. Dit fichesysteem maakt dat we perfect kunnen nagaan welke punten in welk jaar moeten worden gerealiseerd. Van zodra de nota in kwestie is goedgekeurd door de regering, zal ik die samen met de bijbehorende fiches bezorgen aan deze commissie.

Op de vraag of er voldoende wordt gedaan op een specifiek domein, bijvoorbeeld of er genoeg wordt gedaan op het vlak van onderwijs en of minister Landuyt al dan niet slaagt in zijn doelstellingen, kunnen we hier natuurlijk slechts in zeer algemene termen debatteren. Ik denk daarbij ook aan de doelstelling om één computer per klas ter beschikking te stellen. Dergelijke doelstellingen moeten echter vooral ook het voorwerp uitmaken van discussies met de bevoegde ministers. Het is de bedoeling dat ik coördineer en inlichtingen verschaf over het totaalbeeld en het totaalpakket.

De heer Freddy Sarens : Kunt u iets vertellen over de andere standpunten ?

Minister-president Patrick Dewael : Ik heb ze momenteel niet allemaal bij. Ik zal het standpunt van de Waalse gewestregering overigens meedelen als ik antwoord op de vragen van de voorzitter.

Mijnheer Hostekint, u hebt een aantal beschouwingen gemaakt over het gebrek aan politieke impact van de EU. Iedereen kan het eens zijn met de bemerking dat Europa vooralsnog voornamelijk een economische mogendheid is die aan politieke slagkracht mist. Het is de bedoeling om de komende jaren te komen tot een federaal geïnspireerd Europa en om bijgevolg niet langer de intergouvernementele aanpak te volgen.

Mijnheer Verrijken, voor de omzetting van de Europese richtlijnen hebben we reeds heel wat inspanningen geleverd. Op sommige vlakken hebben we de achterstand ingehaald, maar op een aantal terreinen, bijvoorbeeld op het vlak van milieu, lopen we ondertussen nieuwe achterstanden op. Het implementeren van de Europese milieurichtlijnen is trouwens niet altijd evident. De richtlijnen houden immers niet altijd voldoende rekening met de specificiteit van de Vlaamse regio die bestaat uit kleine oppervlaktes met grote concentraties van bepaalde zaken. Het is dan ook de bedoeling om in de toekomst niet langer de richtlijnen in ontvangst te nemen en om te zetten, maar wel om proactief op te treden. We willen dus kunnen wegen op de Europese besluitvorming vóór bepaalde richtlijnen worden uitgevaardigd.

Ik ben het volledig eens met uw opmerking over de toegang tot het Europees Hof van Justitie. Dit punt vormde trouwens een van de doelstellingen uit ons memorandum ter voorbereiding van de intergouvernementele conferentie van Nice. Het is niet gelukt om dit punt toen te verwezenlijken, maar we moeten het natuurlijk blijven opnemen.

Mijnheer Ramon, in het interview waarnaar u verwijst, had ik het over een verdere liberalisering van onder andere havens, spoorwegen en de post. Liberaliseringen dus die noodzakelijk zijn opdat de interne markt volwaardig zou kunnen functioneren. Ik heb echter geen enkele voorwaarde gekoppeld aan de besluiten van Lissabon. Ik ben ervan overtuigd dat we het akkoord ten volle moeten implementeren. Ik wil enkel voorkomen dat indicatoren om te meten wat de lidstaten doen, ons negatief zouden belichten. Ik ben ervan overtuigd dat er nood is aan bijkomende indicatoren waaruit voldoende duidelijk de Vlaamse voorsprong in België blijkt. Ik wil daarbij geenszins het beeld ophangen dat Vlaanderen goed is en Wallonië achterop hinkt, maar ik wil wel dat de regionale diversificatie naar voren wordt geschoven. Ik herhaal dat ik hiermee geen voorwaarden wil koppelen aan de implementatie van de besluiten van de Top van Lissabon.

Het verder vertalen van de conclusies van het colloquium vormt een moeilijke evenwichtsoefening. De zeven partnerregio's en de ministers-presidenten zullen waarschijnlijk in de maand mei een gesprek voeren. De synthese van het colloquium ligt

momenteel ter tafel. Ook ambassadeur Frans Van Daele heeft op het colloquium een aantal zeer praktische suggesties gedaan. We moeten immers op een concrete en pragmatische manier te werk gaan. We moeten met de zeven partnerregio's tot een akkoord komen. Dat vereist dat er werkbare teksten worden opgesteld.

Ik som ze nog even op : Noordrijn-Westfalen, Beieren, Catalonië, Salzburg, Schotland, Vlaanderen en Wallonië. Die zeven moeten een voortrekkersrol vervullen voor een meer uitgebreide forum. We moeten in ieder geval proberen tot eensgezindheid te komen. We moeten dus vermijden dat we al te zeer over bepaalde nuances blijven discussiëren. Dat is immers koren op de molen van diegenen die tegen een uitbreiding van het Europees concert zijn.

De bedoeling is dus om tot een tekst te komen die dan aanvaard wordt door de gelijkgestemde regio's. Het is mijn bedoeling om samen met de ministers-presidenten van de zeven partnerregio's en samen met de federale premier een bijeenkomst te houden. Dan kunnen we nagaan of de gemeenschappelijke elementen inzake de versterking van de positie van de constitutionele regio's geïntegreerd kunnen worden in de Verklaring van Laken.

Laten we echter niet vooruitlopen op het statuut van die Verklaring van Laken. In Nice hebben we voor het post-Nice-tijdperk een aantal onderwerpen vastgelegd met het oog op de IGC van 2004. De federale regering zal op het einde van haar voorzitterschap zeker al een stap in die richting willen zetten, maar de afronding is pas voor 2004. We zullen van het Belgische voorzitterschap gebruik maken om te starten met de gedachtewisseling over al die punten die naar voren werden gebracht.

Tegen het einde van dit jaar kan dit dan uitmonden in een tekst die de goedkeuring moet kunnen wegdragen van alle lidstaten. In dat opzicht zal het dus zeker meer zijn dan een louter “manifest”. In die tekst kan men een aantal oriënteringen vertalen met het oog op de volgende IGC in 2004. Het gaat dan over de toekomstige oriëntering van de Europese Unie : uitbreiding, maar ook verdieping. In plaats van over de intergouvernementele aanpak gaat het hier dan vooral over de federale aanpak. Er is ook de vraag wat we gaan doen met het Comité van de Regio's. Kortom, de verklaring moet de resultante zijn van de zaken die de federale overheid naar voren schuift én de zaken die de deelstaten naar voren schuiven.

Er wordt daartoe regelmatig overleg gepleegd tussen de federale premier en de ministers-presidenten van de deelstaten. Die vergadering heeft een drietal weken geleden voor de eerste keer plaatsgehad. Wij hebben toen onze drie prioriteiten ingebracht. De federale regering heeft een eerste voorlopige nota op tafel gelegd met haar prioriteiten. De Waalse regering en de Brusselse regering waren zo ver nog niet. Er zijn uiteraard nieuwe vergaderingen in het vooruitzicht gesteld. Op die manier kunnen we dan voor het voorzitterschap tot een geïntegreerde tekst komen met de standpunten van de hele federatie.

Los daarvan is er nog het volgende. Als we met onze partnerregio's ook inzake constitutionele regio's een doorbraak krijgen, kunnen we dat aanbieden aan de federale premier. Dat kan dan ook als een integrerend element in de Verklaring van Laken worden opgenomen.

Als we daarin slagen, zullen we twee belangrijke zaken gerealiseerd hebben. Ten eerste zullen we – na Nice – een belangrijke stap zetten in de voorbereiding van de IGC van 2004. Ten tweede zullen we tijdens het Belgische voorzitterschap op een aantal belangrijke punten een consensus bereiken inzake de concrete positie van de regio's. Er zou dan niet langer sprake zijn van vrijblijvende verklaringen. Dit zou er immers op neerkomen dat de belangrijkste regio's binnen de EU het eens zijn om de zaken op die wijze aan te pakken. Daar moeten we hard aan werken. Dan komen we inderdaad tot een Verklaring van Europese staats- en regeringsleiders met een aantal oriëntaties voor de verdere, toekomstige ontwikkeling van de EU. Dat moet het statuut worden van de tekst van Laken.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Frans RAMON Luc VAN DEN BRANDE

BIJLAGE 1
Overzicht van de Vlaamse activiteiten in het kader van
het Belgische EU-voorzitterschap

Bijlage 1 : Vlaamse activiteiten in het kader van het Belgische EU-Voorzitterschap

EUROPESE MINISTERRADEN

Formele raad toerisme (minister Landuyt) : 27 september / 28 november (Brussel)
Formele raad onderwijs en jeugd (minister Vanderpoorten / minister Anciaux : 29 november (Brussel)
Informele raad cultuur (minister Anciaux) : 4-5 december (Brugge)

ACTIVITEITEN GEORGANISEERD OF ONDERSTEUND DOOR VLAANDEREN

A. Ministeriële conferenties

- Toerisme (minister Landuyt) : 1-2 juli (Brugge)
- Sport (minister Sauwens) : 12 november (Brussel)
- Onderwijs (minister Vanderpoorten) : 28 november (Brussel)

B. Horizontale evenementen

- Slotconferentie Europees jaar van de Talen (minister Vanderpoorten) : 7-8 december (Brussel)
- Vlaamse Startconferentie Europees jaar van de Talen (minister Vanderpoorten) : 7 maart (Brussel)
- Bureau van het Comité van de Regio's (minister-president Dewael) : 26 oktober (Alden Biezen)
- Colloquium van de regio's (minister-president Dewael) : 22 februari (Brussel)
- Conferentie culturele minderheden, tolerantie en multiculturaliteit (minister-president Dewael) : onbepaald (Dusseldorf)

C. Ambtelijke vergaderingen

- Directeurs internationale culturele samenwerking (minister-president Dewael : adm. buitenlands beleid en CGRI) : 3-6 oktober (Brussel, Brugge, Luik)
- DG's hoger onderwijs (minister Vanderpoorten : adm. onderwijs) : 1-4 december (Antwerpen)
- DG's beroepsopleiding (minister Vanderpoorten : adm. onderwijs) : oktober (Vlaamse stad)
- Specifieke onderwijscomités (minister Vanderpoorten : adm. onderwijs en EU Commissie) : onbepaald (Vlaamse stad)
- Expertenconferentie innovatieve lerarenopleiding (minister Vanderpoorten) : half september (Namen of Luik)
- Randactiviteiten JINT (minister Anciaux : adm. welzijn, volksgezondheid en cultuur) : 17-29 september of 11-13 oktober (Leuven-Blankenberge)
- Europees Forum voor Sport (minister Sauwens : adm. welzijn, volksgezondheid en cultuur en de Europese Commissie) : eind oktober (Brussel)
- Common forum bodemsanering (minister Dua : OVAM) : 18-19 oktober (Antwerpen)
- Expert group on state of the environment guidelines and reporting (minister Dua : VMM) : 15 oktober (Brussel)

- Expert group on environmental communication (minister Dua : VMM) : 3-4 december (Mechelen)
- Joint research center/DG-Environment : werkgroep PM-10 metingen (minister Dua : VMM) : 17-18 september (Brugge)
- Bijzondere vergadering van de groep onderzoek/atoomzaken (minister Van Mechelen : adm. wetenschapsbeleid en innovatie) : eerste helft van juli (Antwerpen)
- Europassconferentie (minister Landuyt : VDAB) : 3-4 december (Brussel)

D. Eigen Vlaamse initiatieven

- Europese expertenconferentie vakoverschrijdende eindtermen (minister Vanderpoorten : adm. onderwijs) : 11-12 oktober (Brussel)
- Europese beurs van studenten- en leerlingenparticipatieorganen in het Europees Parlement (minister Vanderpoorten : Europese koepelorganisaties OBESSU en ESIB) : 27 november (Brussel)
- Colloquium jeugd (minister Anciaux : adm. welzijn, volksgezondheid en cultuur) : 26-28 november (Gent)
- Conferentie cultureel erfgoed (minister Anciaux : adm. welzijn, volksgezondheid en cultuur) : 19-20 november (Antwerpen)
- Randactiviteit cultuur (minister Anciaux : Cultureel contactpunt Vlaanderen) : onbepaald (Brussel)
- Colloquium “Effect van beleidsmaatregelen op de taakverdeling tussen mannen en vrouwen” (minister Vogels : Centrum voor bevolkings- en gezinsstudies) : 11-12 oktober (Brussel)
- Seminarie “Op weg met telematica” (minister vice-president Stevaert : mobiliteitscel, adm. leefmilieu, infrastructuur en natuur) : 16-17 oktober (Brussel)
- Workshop groenstroomcertificaten (minister vice-president Stevaert : ANRE) : 17 december
- Symposium Landbouw, bos- en tuinbouw in randstedelijke gebieden (minister Dua : Aminal en ALT) : 19-22 september (Gent)
- Seminarie dioxines in de lucht (minister Dua : VMM) : 19-20 november (Brugge)
- Expertenvergadering CEN-werkgroep dioxinemetingen (minister Dua : VMM) : 21 november (Brugge)
- Conferentie “International best practices in evaluation of academic and public funded research” (minister Van Mechelen : adm. wetenschapsbeleid en innovatie en andere overheden) : 12-13 november (Brussel)
- Conferentie “Socio-economic research from Community funded project : results and recommendations” (minister Van Mechelen : adm. wetenschapsbeleid en innovatie en anderen) : 12-13 september (Antwerpen)
- Conferentie : “Science and technology popularisation at regional, national and European level : best practices, benchmarking and own accents” (minister Van Mechelen : adm. wetenschapsbeleid en innovatie) : 17-18 december (Brussel)
- Symposium rond de rol van KMO’s in de Europese ruimtevaart (minister Van Mechelen : adm. wetenschapsbeleid en innovatie en anderen) : 9 november (Oostende)
- Expertenmeeting TRIVISI (minister Landuyt : administratie economie, werkgelegenheid en landbouw en de Europese Commissie) : november (Brussel)

Dit overzicht is vatbaar voor verdere wijzigingen.

BIJLAGE 2
Syntheseverslag van het Colloquium van de Constitutionele Regio's (22/02/2001),
door de administratie Buitenlands Beleid

Stuk **636** (2000-2001) – Nr. 1 | 20

Colloquium van de constitutionele regio's

"Het versterken van de rol van de constitutionele regio's in de Europese Unie"

verslag

Brussel
Plaza Hotel
Donderdag, 22 februari 2001

Colloquium van de constitutionele regio's

"Het versterken van de rol van de constitutionele regio's in de Europese Unie"

programma

9:45 aankomst en koffie

Openingssessie

10:00 Verwelkoming door dhr. Patrick Dewael, minister-president van Vlaanderen

10:10 Inleiding door prof. dr. Hendrik Vos, Universiteit van Gent

10:40 *Post-Nice: vragen voor de toekomst*
door dhr. Frans Van Daele, ambassadeur, permanent vertegenwoordiger van België bij de EU

Voormiddagsessie: Subsidiariteit en bevoegdheidsafbakening

11:10 Inleiding door prof. dr. Michael Keating, Europees Universitair Instituut, Firenze

11:25 *Bevoegdheidsafbakening tussen de Europese Unie en de lidstaten met speciale aandacht voor de regio's*
door prof. dr. Rudolf Streinz, Universiteit van Bayreuth

11:40 *Bevoegdheidsafbakening in de context van een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa*
door prof. dr. Rusen Ergec, Université Libre de Bruxelles

11:55 Discussie en conclusies

12:30-
14:00 Lunch

Namiddagsessie: Institutionele aanwezigheid van de regio's in de Europese Unie

Vertegenwoordiging van de regio's in de Raad

14:00 *Status questionis*
door dr. Christian Engel, European Institute for Public Administration, Maastricht

14:30 *Impact van de regio's in de Raad: opties voor de toekomst*
door dr. Andreas Kiefer, directeur "Landes-Europabüro, Salzburg

Comité van de regio's en verdere institutionele opties

14:50 *Versterking van het Comité van de Regio's*
door prof. dr. Klaus-Jürgen Nagel, Universiteit Pompeu Fabra, Barcelona

15:10 *Naar nieuwe bestuursvormen: bevorderen van het democratisch proces*
door prof. dr. Alice Brown, Universiteit van Edinburgh

Het Europees hof van Justitie

15:30 *Toegang van de regio's tot het Europees Hof van Justitie*
door dr. Piet Van Nuffel, referendaris, Gerecht van Eerste Aanleg van de Europese Gemeenschappen

16:00 **Discussie en conclusies**

17:00 **Receptie**

openingssessie

Verwelkomingsspeech
door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering

Hieronder vindt u de speech van de minister-president van de Vlaamse regering

Mijnheer de minister-president,
Mijnheer de ambassadeur,
Dames en heren,

Als Vlaams minister-president, nam ik het initiatief om in samenwerking met een aantal Europese regio's, die allen gedreven worden door eenzelfde doelstelling om de rol van de regio's in de Europese Unie te versterken, dit colloquium te organiseren. Het is voor mij een waar genoegen u allen namens de zeven organiserende regio's (Beieren, Catalonië, Noordrijn-Westfalen, Salzburg, Schotland, Wallonië en Vlaanderen) van harte welkom te heten.

Staat u mij toe als vertrekpunt voor onze werkzaamheden enige tijd in de rijke Europese geschiedenis terug te gaan.

Zowat 600 jaar voor onze tijdrekening poneerde de Griekse wijsgeer Heraclitus het adagium 'Panta Rei': alles is gedurig in beweging. De politieke implicatie van deze stelling luidt dat alle wetten per definitie statisch en artificieel zijn. Zij kunnen de realiteit niet weergeven; evenmin kunnen zij de realiteit op bevredigende wijze vorm geven.

Zo'n 300 jaar later nam een andere Griekse filosoof, Plato, evenwel afstand van deze theorie, door in tegendeel te stellen dat de perfecte staat kan worden gemaakt door perfecte wetgeving uit te vaardigen.

Welnu: wellicht hadden beide wijsgeren deels gelijk. Ook het Europa van vandaag is immers nog steeds volop in beweging. En ook op heden is men in Europa nog steeds druk doende in het streven naar een (meer) perfecte organisatie van de samenleving.

Zo bogen de staats- en regeringsleiders van de vijftien EU-lidstaten zich laatst in het Franse Nice, nog gedurende drie lange dagen en – vooral – nachten, over de wijzigingen, die zich ingevolge de nakende oostwaartse uitbreiding aan de Europese verdragen opdringen.

Het is *niet* de bedoeling hier vandaag het bilan van het Verdrag van Nice als dusdanig op te maken. De Europese pers stond de laatste maanden immers bol van de vooruitblikken op, analyses van en commentaren bij het resultaat van de Europese Raad van Nice. Ik beperk me terzake dan ook grotendeels tot de loutere vaststelling dat de algemene teneur van deze evaluaties niet altijd positief is.

Niettemin heeft het Verdrag van Nice minstens één bijzondere verdienste. In een bij het verdrag gevoegde Verklaring 'betreffende de toekomst van de Unie' worden *álle* belanghebbende partijen ertoe opgeroepen deel te nemen aan een **'breder en tegelijk dieper debat'** omtrent de toekomst en kerntaken van de Europese Unie.

Voortbouwend op dit open debat zou de Europese Raad van Laken (in december 2001) een verklaring aannemen, waarin passende initiatieven worden ontvouwd om dit proces in een meer gestructureerde vorm te bestendigen.

In 2004 zou dit debat dan moeten uitmonden in een nieuwe Intergouvernementele Conferentie, opdat de resultaten van deze discussie verdragsrechtelijk kunnen worden vertaald.

Vanuit de premisse dat de democratische legitimiteit en de transparantie van de Unie moet toenemen en de Unie dichter bij de burgers van de lidstaten moet worden gebracht, stelt de Verklaring dat het debat onder meer een viertal onderwerpen zal aansnijden, waaronder het vastleggen en bewaken van een duidelijker afbakening van de bevoegdheden tussen de EU en de lidstaten (met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel). Het is duidelijk dat deze oefening ten volle kadert in het perspectief van de speurtocht naar de finaliteit van de Europese integratie. Daarom is het ook duidelijk dat het debat zich niet louter kan, noch mag beperken tot de vier zonet aangehaalde punten.

Welnu, dames en heren,

Ook de constitutionele regio's wensen hun verantwoordelijkheid op te nemen en een bijdrage te leveren tot dit debat.

Wellicht is het belangrijk eerst te verduidelijken wat wij onder constitutionele regio verstaan : het gaat hier om subnationale entiteiten met een door de grondwet van hun land verleend pakket bevoegdheden, een eigen regering, een eigen parlement en die eigenmachtig en vaak op gelijk niveau als de souvereine staten wetgeving kunnen afkondigen.

Deze constitutionele regio's, die ons inziens gevonden kunnen worden in Duitsland, Oostenrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en België, zijn goed geplaatst om het democratisch deficit in Europa terug te dringen, door het beleid van de Unie dichter bij de burger te brengen en diens participatie daarin te bevorderen.

De bestaande institutionele constellatie van de Unie vertoont een opmerkelijke lacune. Diverse belangen worden – terecht – reeds in het Europees wetgevend proces vertolkt: het belang van de burger staat voorop in het Europees Parlement; de belangen van de lidstaten worden verdedigd in de Raad; het 'algemeen Europees belang' wordt behartigd door de Commissie.

De regio's, daarentegen, kunnen vooralsnog onvoldoende wegen op het besluitvormingsproces. Ze worden weliswaar vertegenwoordigd in het Comité van de Regio's, maar zowel de heterogene samenstelling van dit orgaan, als de al bij al geringe bevoegdheden en invloed ervan, hebben tot gevolg dat de regio's in praktijk slechts in beperkte mate op het Europese niveau worden gehoord. Vandaar ons pleidooi voor een verhoogde inspraak in de Europese besluitvorming.

U weet wellicht al dat Vlaanderen reeds op 2O september 2000 een politieke bijeenkomst van de Europese regio's organiseerde ter voorbereiding van de IGC 2000. Met het oog op een versterking van de regionale dimensie van de EU, en ter opwaardering van de status van de constitutionele regio's in het bijzonder, schaarden diverse constitutionele regio's zich achter een **Gemeenschappelijk Standpunt**.

Een deel van de daarin vertolkte betrachtingen heeft uiteindelijk ook zijn weg gevonden tot in het Verdrag van Nice. Tot onze spijt werden ook een aantal van deze eisen niet of slechts gedeeltelijk ingewilligd.

Reeds in dat Gemeenschappelijk Standpunt werden een aantal eisen van de constitutionele regio's van bij aanvang aangemerkt als discussiepunten voor het post-Nice tijdperk.

Samen met andere constitutionele regio's, en in de eerste plaats met onze partnerregio's, wil Vlaanderen actief aan het debat over de toekomst van de EU deelnemen. Een aantal thema's interesseren ons daarbij in hoge mate : ik citeer onder meer de versterking van het subsidiariteitsbeginsel, de bevoegdheidsafbakening tussen de verschillende beleidsniveaus, de institutionele vertolking van de plaats van de constitutionele regio's in de Europese constructie.

Teneinde het potentieel en de modaliteiten van deze verschillende thema's nader te onderzoeken, namen Vlaanderen en haar zes partnerregio's het initiatief voor dit **Colloquium** rond het thema: "Het versterken van de rol van de constitutionele regio's in de Europese Unie".

Later in het voorjaar plannen we een politieke bijeenkomst van de minister-presidenten van deze zeven partnerregio's. Het is de bedoeling om tijdens dit treffen een gezamenlijke politieke verklaring op punt te stellen als inbreng van de constitutionele regio's bij de Verklaring van Laken. Tenslotte zullen alle andere Europese constitutionele regio's bij de oefening worden betrokken mede in het kader van een initiatief dat mijn collega, minister-president Van Cauwenberghe van de Waalse regering, zal organiseren in november 2001.

Ik ben er stellig van overtuigd dat onze werkzaamheden van vandaag tal van nuttige en bruikbare elementen zullen opleveren, die een aanzet kunnen vormen voor de inhoudelijke invulling van deze politieke verklaring.

De bedoeling van dit colloquium is tevens om een voorzet te geven tot het denkproces over de uitdagingen die voor de volgende IGC in 2004 op de agenda staan.

De vorige IGC, die eind vorig jaar resulteerde in het Verdrag van Nice, kon immers terugvallen op veel voorbereidend werk. Vooreerst werden vele materies reeds uitvoerig besproken in de aanloop naar het Verdrag van Amsterdam (van 1997). Bovendien werd de afgelopen jaren heel wat studiewerk verricht rond de stemmenweging en de overige elementen die geregeld moesten worden met het oog op de EU-uitbreiding.

Ik stel daarentegen vast dat voor het 'grote debat' dat zich nu aandient, er veel onontgonnen terrein voor ons ligt. Veel studiewerk over bijvoorbeeld de bevoegdheidsverdeling moet nog opgestart worden. Het studieproces over welke opties gekozen worden voor Europa – een meer communautair dan wel een meer intergouvernementeel Europa – alsook de implicaties hiervan voor het uittekenen van de toekomstige structuren, vormen een belangrijke uitdaging.

Ik vind dat we vanuit de regio's in deze discussie niet aan de zijlijn mogen blijven staan en ook hieraan volwaardig moeten participeren. Onder meer via dit colloquium, dus.

Dames en heren,

Ik ben bijzonder verheugd vast te mogen stellen dat een indrukwekkende schare aan sprekers uit de academische wereld bereid is ons hun visie op deze materie toe te lichten, en zich bereid heeft verklaard aan dit colloquium mee te werken.

Evenzeer kan ik u verzekeren dat de organiserende regio's zich ten zeerste gesterkt voelen door uw talrijke aanwezigheid, evenals door de betoonde interesse voor de 'regionale zaak'.

Het colloquium is als een drieluik opgezet. Tijdens een inleidende sessie zal een *stand van zaken* worden opgemaakt. In een tweede gedeelte zullen de *ervaringen met het subsidiariteitsbeginsel en de problematiek van de bevoegdheidsafbakening* aan bod komen. Een derde luik tenslotte, na de lunch, is gewijd aan de *aan- of afwezigheid van de regio's in de diverse instellingen van de Unie*: de Raad, het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Hof van Justitie.

Dames en heren,

Dit colloquium is opgevat als een interactief gebeuren. In het programma is ruimte voorzien voor een brede discussie. Wij kijken immers ook sterk uit naar úw meningen terzake.

Doordat wij ervan uitgaan dat uw opmerkingen niet enkel pertinent, maar tevens talrijk zullen zijn, hebben wij Prof. Laurent Van Depoele (Vice-President van de Studiegroep Europese Politiek, en oud directeur van de diensten voor regionaal beleid van de Europese Commissie) gevraagd als kundig moderator voor dit 'breder en tegelijk dieper debat' van de constitutionele regio's op te treden.

Ik nodig u hierbij dan ook vriendelijk uit om dit forum ten volle aan te grijpen, zodat eenieder hier aanwezig kennis kan nemen van uw opvattingen, kan delen in uw ervaringen en kan leren uit uw suggesties.

Ik dank u voor uw aandacht en kijk alvast uit naar uw actieve medewerking

inleiding
door prof. dr. Hendrik Vos, Universiteit van Gent

Professor Vos start zijn uiteenzetting met een verwijzing naar het huidige regionaliseringsproces. Dit proces heeft ondermeer tot gevolg gehad dat regio's zich manifesteren op de internationale scène. Een *multi-level* omgeving is ontstaan waarbij de regio's naast de nationale staten en de Europese Unie belangrijke actoren zijn. Vandaar dat een Europa met de regio's een juistere omschrijving van de werkelijkheid is dan een Europa van de regio's.

Vervolgens wordt het onderzoek naar de *raison d'être* van de regio's uitgevoerd door prof. Vos en mevr. Boucké toegelicht. De meerwaarde van het regionale bestuursniveau wordt geïllustreerd aan de hand van de volgende zeven stellingen:

1) regio's kunnen de bewakers zijn van het subsidiariteitsbeginsel;

2) regio's moeten en kunnen instaan voor de implementatie (omzetting en toepassing) van EU-regelgeving;
3) regio's kunnen efficiënt besturen, omwille van hun terreinkennis;
4) regio's kunnen de culturele verscheidenheid beschermen;
5) regio's kunnen zorgen voor een gunstig sociaal-economisch klimaat;
6) regio's kunnen nieuwe, moderne bestuursvormen in Europa stimuleren;
7) regio's kunnen de democratie bevorderen.

Uit het onderzoek komt duidelijk naar voren dat deze meerwaarden slecht kunnen gerealiseerd worden als aan bepaalde randvoorwaarden is voldaan. Het gaat hier om een aantal kritische succesfactoren waarvoor de verantwoordelijkheid kan liggen op het Europese, het nationale of het regionale niveau. Onder deze randvoorwaarden bevinden zich o.m. rechtstreekse toegang van constitutionele regio's tot het Hof van Justitie, een institutionele vertegenwoordiging van het regionale niveau binnen de structuren van de Europese Unie, duidelijkheid omtrent bevoegdheidsverdeling (*Kompetenzabgrenzung*), voldoende beleids- en financiële autonomie voor de regio's en een evenwicht tussen externe en interne gerichtheid van de regio's.

post-Nice: vragen voor de toekomst
door dhr. Frans Van Daele, ambassadeur, permanent vertegenwoordiger van België bij de EU

1. Verdrag van Nice en de constitutionele regio's

Verdrag van Nice was bedoeld om de uitbreiding voor te bereiden. België heeft desalnietemin het voortouw genomen om, voorbij deze opdracht, de rol van de constitutionele regio's te versterken.

a. Een eerste punt dat België heeft verkregen is dat leden van het Comité van de Regio's slechts lid kunnen zijn als ze een politiek basismandaat hebben.

Daarnaast zijn er de eisen geweest (die niet verkregen zijn) m.b.t. de motiveringsplicht bij het niet rekening houden van een advies van het Comité van de Regio's, het verheffen van het Comité van de Regio's tot een volwaardige instelling en de toegang van het Comité van de Regio's tot het Hof van Justitie wanneer zijn prerogatieven worden geschaad.

b. Tweede punt wat verkregen is in Nice en dat verder gaat dan de louter voorbereiding op de uitbreiding is de manier waarop de instellingen omgaan met de burger m.b.t. het gebruik van de talen.
(antwoorden "binnen redelijke termijn" in alle talen).

c. In Nice zijn ook 4 onderwerpen aangehaald die in het debat over de toekomst van de Europa worden behandeld. Deze lijst is niet exhaustief (Nice spreekt van "entre autres"), maar bevat sowieso reeds een aantal invalshoeken die van belang rijn voor de regio's. Op de eerste plaats is er natuurlijk de Kompetenzabgrenzung.

Wat de Kompentenzabgrenzung betreft zijn er op dit ogenblik meer vragen dan antwoorden geweest. Ambassadeur Van Daele geeft geen Belgische posities want die zijn er nog niet. Hij beperkt zich dan ook tot een plaatsbeschrijving van het politiek debat en het functionele debat over Kompentenzabgrenzung.

2. Termen van het politieke debat over de bevoegdheidsaflijning

In vele lidstaten wordt de discussie over bevoegdheidsaflijning als een riskant onderwerp beschouwd. In andere lidstaten wordt het meer gezien als een vector voor verdere integratie.

a. Twee minpunten worden vaak in deze discussies vermeld:

- Indeling in bevoegdheidsvakjes houdt het gevaar in dat dynamiek van Europa aan banden wordt gelegd. Europa is ver gevorderd door dit juist niet te doen. Hierdoor is er een groeidynamiek geweest. Maar anderen zeggen dat bevoegdheidsaflijning niet noodzakelijk een systeem moet zijn waar alles in vaste vakjes wordt gestopt. Een bevoegdheidsordening met een belangrijke zone van concurrerende bevoegdheden wordt ook vaak vermeld als mogelijke invalshoek.

- Sommigen vrezen dat een aantal lidstaten de notie bevoegdheidsaflijning gebruiken zoals indertijd de subsidiariteit door UK werd benaderd, namelijk als instrument om bevoegdheden terug over te hevelen van het Europees naar het nationaal niveau.

b. Anderzijds wordt in het debat over bevoegdheidsaflijning ook soms gesteld dat dit begrip toelaat om tegenstellingen tussen de twee uiteinden van het politiek spectrum te overbruggen, zodat de bevoegdheidsaflijning een nuttig draagvlak biedt om de Europese éénmaking verder te ontwikkelen. Volgens sommigen biedt dit concept de gelegenheid om onduidelijkheden, overlappingen en kruipende bevoegdheidsuitbreiding van de Unie tegen te gaan. Men wijst erop dat zulks de “soevereinisten” gerust kan stellen.

- Daar staat dan weer tegenover dat bevoegdheidsaflijning een typisch structuurelement is van een federale constructie en dus ook een stap kan betekenen naar de verdere uitbouw
- van Europa. Daarom zou volgens sommigen dit concept ook een draagvlak bieden voor federalisten.

3. Termen van het functionele debat over de bevoegdheidsaflijning.

De problemen die zich stellen op het terrein kunnen vanuit een dubbele hoek samengevat worden:

a. Stroomopwaarts(de totstandkoming van wetgeving): In een aantal lidstaten is er een tendens om zich af te zetten tegen de wetgevende centralisatie van Brussel. Hiertegen werd het beginsel van de subsidiariteit ingevoerd, dat overigens ook een belangrijk beginsel vormt voor een constitutionele federale constructie. De toepassing is echter niet zo eenvoudig. De subsidiariteit van de ene is verschillend van de subsidiariteit van de anderen.

Bijvoorbeeld gemeenschappelijk beleid voor Onderzoek en Ontwikkeling. Een klein land als België heeft meer behoefte aan een beleid van gemeenschappelijk Onderzoek en Ontwikkeling o.w.v. het ontbreken van voldoende kritische massa om alleen een

aantal dingen te ondersteunen. Grote lidstaten hebben deze kritische massa wel. De toepassing der subsidiariteit is dan ook niet zozeer "mechanische" vraag, maar veeleer een onderwerp voor het politieke niveau.

Terzijde nog dit. Constitutionele regio's stellen soms vast dat Lidstaten, bv. via soft-law beslissingen nemen die tot hun bevoegdheid behoren. Europa is zich van dit probleem bewust maar ziet het echter als een interne aangelegenheid van de lidstaten zelf.

b. Stroomafwaarts(de tenuitvoerlegging van wetgeving): Een aantal domeinen zoals onderwijs, cultuur, volksgezondheid zijn door de verdragen uitgesloten van communautaire regelgeving. De Europese Commissie vindt echter dan dat het de communautaire orde toekomt te bepalen wanneer bv. de subsidiering van de filmindustrie of de boekenprijs in de economische sfeer zit en dus voor EU-tussenkomst en overzicht in aanmerking komt. De lidstaten zijn het hiermee vaak oneens, wanneer dit ook gevolgen heeft bv. voor de subsidiering van de openbare omroep of voor steunverlening aan productie van films of boeken.. Bij federale lidstaten behoren die bevoegdheden voor een stuk tot de regio's. De regio's voelen dit echter harder aan dan de lidstaten. De lidstaten beschikken immers over meer middelen (diplomatiek en juridisch) om zich te verdedigen in de communautaire orde.

5. Denksporen

Om deze problemen het hoofd te bieden beginnen zich een aantal denksporen te ontwikkelen:

a. Een eerste denkspoor volgt de weg van de bevoegdheden. De toespraak van Wolfgang Clement in Berlijn is hiervan een voorbeeld. Hij maakt een onderscheid tussen exclusieve, principiële, complementaire en instrumentele bevoegdheden. De vraag is natuurlijk hoe ver kan en mag men daar in gaan zonder in een soort hernationalisering van communautaire bevoegdheden te vallen?

b. Er bestaan nog een tweede denkspoor: hoe kan aan de constitutionele regio's binnen de Europese constructie genoeg verhaalrecht worden gegeven. Dit veronderstelt rechtsgronden en toegang tot Hof.

- Voor het eerste is er bv. het uitgangspunt dat Unie de culturele identiteit respecteert. België probeerde in Nice het artikel dat zegt dat er rekening dient te worden gehouden met de culturele diversiteit te versterken(art.151).

- Voorts is er de rechtstreekse toegang van de constitutionele regio's tot het Hof van Justitie. De constitutionele regio's krijgen spreekrecht als ze ex qualitate qua toegang hebben tot het Hof van Justitie(art 230). Dit hebben we niet verkregen in Nice. Het voorstel dat BL indiende wordt echter meegenomen naar de toekomst. Wel moet hierbij rekening gehouden worden dat het Hof van Luxemburg mogelijks na zal gaan of de regio's die bevoegdheden hebben en dus dat zij de medecontroleur wordt van de interne bevoegdheidsverdeling binnen de lidstaten.

voormiddagsessie: subsidiariteit en bevoegdheidsafbakening

inleiding
door prof. dr. Michael KEATING

Prof. Keating wijst op de diversiteit die rond het begrip regionalisme bestaat. Verschillende benaderingen zijn mogelijk: een economische, een culturele (Europa van de Culturen), een juridische. Vandaar de nood aan een classificatiesysteem. Momenteel is het echter moeilijk om een homogeen kader voor het regionalisme te vinden. Daarenboven wijst hij erop dat een homogeen regionalisme artificieel is aangezien dit indruist tegen de diversiteit die precies aan de basis van het regionalisme ligt.
Vraag is dus hoe regelingen kunnen uitgewerkt worden die werkbaar zijn en terzelfdertijd de diversiteit respecteren. In dit opzicht zijn de kansen op de totstandkoming van een duidelijke *Kompetenzkatalog* klein.

Het huidig probleem van het gebrek aan transparantie en van de tendens tot centralisatie (in de richting van de Commissie en de lidstaten), wordt ook door de Commissie ingezien. Op basis van de initiatieven die de Commissie momenteel neemt (Witboek) kan worden voorspeld dat het Europees regionaal beleid zoals tot nu toe geconcipieerd en uitgevoerd zal ophouden te bestaan. De betrokkenheid van de Commissie in de implementatie zal worden teruggedrongen.

Verder stelt prof. Keating dat het bestaan van een duidelijk identificeerbaar regionaal territoriaal niveau kan verhelpen aan één van de factoren die vaak als oorzaak voor het democratisch deficit wordt aangeduid, nl. de indruk dat beleid zich ontwikkelt via obscure netwerken.

Tot slot gaat prof. Keating dieper in op een aantal denkpistes m.b.t. de versterking van de regio's in de Europese Unie. Wat de rechtstreekse toegang van de regio's tot het Hof van Justitie betreft, wijst hij op het gevolg dat regio's dan natuurlijk ook rechtstreeks veroordeeld kunnen worden.

bevoegdheidsafbakening tussen de Europese Unie en de lidstaten met speciale aandacht voor de regio's
door prof. dr. Rudolf STREINZ

Het debat over de *Kompetenzabgrenzung* toont aan dat de overtuiging groeit dat regio's meer in het Europees beleid dienen betrokken te worden. Echter, noch Amsterdam, noch Nice slaagden erin de regionale bevoegdheden te beschermen. Zo werd bijvoorbeeld art. 308 EU-Verdrag, dat ruimte laat voor een bevoegdheidsuitbreiding ten gunste van het Europees niveau, niet gewijzigd.
Momenteel worden in het EG-Verdrag inzake afbakening van bevoegdheden enkel op bepaalde punten waarborgen gerealiseerd (beperking van de uitdrukkelijk vastgelegde Gemeenschapsbevoegdheden) en geldt als barrière inzake het uitoefenen van bevoegdheden het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel. Prof. Streinz wijst er echter op dat de toepassingsmogelijkheden van het subsidiariteitsprincipe momenteel te beperkt zijn omdat

het enkel over de concurrerende bevoegdheden handelt en bijvoorbeeld niet van toepassing is op de interne markt. Ook de exclusieve bevoegdheden moeten herbekeken worden.

Prof. Streinz geeft een aantal denkpistes aan m.b.t. een *Kompetenzabgrenzung* en wijst erop dat zowel de practische realiseerbaarheid als het practische nut van een lijst van bevoegdheden omstreden zijn. Aangezien enkel federale staten constitutionele regio's hebben, is het de vraag in welke mate de Europese Unie een uniek model moet of kan opstellen.

Vandaar dat een andere aanpak aandacht verdient: het opstellen van de minimus regels waarbij de Europese Unie het kader vaststelt, en de lidstaten en/of regio's dit verder uitwerken.

Tot slot stelt prof. Streinz dat er geen taboes mogen zijn in de discussie: renationalisatie van huidige EU-bevoegdheden moet kunnen, net als het toekennen van nieuwe bevoegdheden aan de Europese Unie. Een principiële defensieve houding is hier niet aangewezen en heeft ook nauwelijks kans op succes.

bevoegdheidsafbakening in de context van een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa
door prof. dr. Rusen ERGEC

Volgens prof. Ergec dient het huidige principe van subsidiariteit behouden te blijven, maar moet men verder gaan: zoals in elk federaal stelsel zijn ook in de Europese Unie duidelijke afspraken omtrent de bevoegdheidsverdeling noodzakelijk.

De volgende suggesties worden aangebracht:
- de bevoegdheden van de Europese Unie moeten toegewezen bevoegdheden zijn; de residuaire bevoegdheden dienen bij de lidstaten en de regio's te blijven;
- er moet een uitdrukkelijke bevoegdheidsafbakening komen in de vorm van drie exhaustieve lijsten: exclusieve bevoegdheden Europese Unie, concurrerende bevoegdheden en bevoegdheden die voorbehouden zijn voor nationale en regionale overheden.

Het opstellen van deze lijsten met bevoegdheden moet echter verenigbaar blijven met verdere integratie. Om dit te verzekeren, kunnen volgende elementen in overweging genomen worden:
- kaderbeslissingen dienen op Europees niveau tot stand te komen;
- versterking van het communautaire loyauteitsprincipe;
- art. 308, dat veel ruimte geeft aan bevoegdheidsuitbreiding voor de EU, moet herschreven worden via de formule van impliciete bevoegdheden, waarbij het federaal niveau moet aantonen dat zijn inmenging in de nationale en regionale bevoegdheden ten eerste relevant is en ten tweede marginaal blijft.
- Hof van Justitie dient bevoegdheidsverdeling te bewaken. Dit kan het beter doen door de technieken die hierboven aangehaald werden.

Prof. Ergec besluit dat een *Kompetenzabgrenzung* noodzakelijk is, maar dat de onvermijdelijke nadelen hiervan moeten ingedijkt worden.

Discussie

Prof. Van Depoele vraagt of een exhaustieve lijst van concurrerende bevoegdheden denkbaar is. Prof. Ergec antwoordt dat deze oefening niet eenvoudig zal zijn, maar dat geen enkel federaal stelsel een waterdichte regeling kent. Maar enige duidelijkheid binnen Europees verband is wenselijk.

Een vertegenwoordiger van Rheinland-Pfalz merkt op dat de meeste leden van het Comité van de Regio's geen vertegenwoordigers zijn constitutionele regio's. Prof. Streinz repliceert dat de Europese Unie de lidstaten neemt zoals ze zijn en dat het Comité van de Regio's net deze verscheidenheid van regionale uittekening weerspiegelt.

Vanuit het Congres van Lokale en Regionale Autoriteiten wordt opgemerkt dat dit thema ook in de Raad van Europa wordt behandeld. Elke federaal stelsel heeft een zekere dynamiek en flexibiliteit. Elke *Kompetenzabgrenzung* moet dan ook aanpasbaar zijn aan veranderende omstandigheden. Ook de regio's zouden inspraak moeten hebben om de aanpassingen aan de *Kompetenzabgrenzung* te beïnvloeden.

Prof. Keating merkt op dat men zich moet afvragen wie in zijn bevoegdheid beperkt wordt door de Kompetenzabgrenzung. De Commissie of de Raad? Binnen het domein van cultuur (en de invloed van het mededingingsbeleid hierop) is bescherming van de regio's nodig. Binnen het domein van de industrie (en de invloed van het mededingingsbeleid hierop) kan men bedenkingen maken wanneer regio's de regionale industrie zouden willen subsidiëren.

Volgens prof. Ergec moet er wat betreft tenchnische materies een grote flexibiliteit qua aanpassingsmechanismen bestaan. Voor fundamentele punten (vb. cultuur) zou evenwel een zwaardere wijzigingsprocedure moeten gelden (cfr. opsplitsing van verdragen).
Het is duidelijk dat de Europese Unie zich niet kan inlaten met de interne organisatie van de lidstaten. De lidstaten zouden de toegang van de regio's tot de Europese Unie moeten bevorderen.

Prof. Streinz stelt dat een Kompetenzabgrenzung moeilijk zal zijn, maar noodzakelijk is. Flexibiliteit is inderdaad aangewezen, maar er is steeds de tendens van elke instelling (EU, lidstaat, regio) om zoveel mogelijk bevoegdheden naar zich toe te trekken. Dit zou verhinderd moeten worden.

Dhr. Evens stelt vast dat de Raad en de Commissie een rapport opstellen over de toepassing van het subsidiariteitsprincipe terwijl zij zelf initiatiefnemers van wetgeving zijn. Dit is deontologisch bedenkelijk. Hij stelt dan ook de vraag wie deze taak op zich moet nemen.

Prof. Vos stelt dat hier geen uniforme antwoorden voor zijn. Toegang tot het Hof van Justitie is een denkpiste, een tweede kamer is een andere piste (maar vooralsnog weinig realistisch). Het Comité van de Regio's, zelfs indien het versterkt wordt, lijkt paradoxaal genoeg niet geschikt om deze taak op zich te nemen.
Volgens prof. Ergec hangen subsidiariteit en proportionaliteit samen. Voor een beoordeling van beide beginselen moet men vertrouwen geven aan het Hof van Justitie. Een speciale rechtbank of een tweede kamer zou de institutionele structuur alleen maar bemoeilijken. Eventueel zou men wel het Hof van Justitie moeten versterken.

Tenslotte wordt door een vertegenwoordigster van Schotland de vraag gesteld hoe de regio's de Commissie kunnen helpen sterker te staan in de 'strijd' met de lidstaten. Prof. Keating merkt in dit verband op dat elke instelling een tendens tot centralisering vertoont. Daarnaast stelt hij dat de Commissie de regio's vaak heeft gesteund, bijvoorbeeld bij de tenuitvoerlegging van het cohesiebeleid en het regionaal beleid.

namiddagsessie: institutionele aanwezigheid van de regio's in de Europese Unie

vertegenwoordiging van de regio's in de Raad

status questionis

door dr. Christian Engel, European Institute for Public Administration, Maastricht

Dr. Engel stelt vast dat reeds in geschriften van 'vroege' Europese federalisten de vraag gesteld werd hoe de regio's vertegenwoordigd kunnen worden op het niveau van de (Europese) federatie. Zo pleitten zowel Guy Héraud (1968) als Hendrik Burgman (1985) daartoe respectievelijk voor de oprichting van een Raad van Naties of van een Senaat van Lidstaten en Regio's.

Sinds de jaren '80 stelt hij een toename van de regionale inspraak in het Europese gebeuren vast. Hij illustreert dit aan de hand van de volgende status quaestionis.

In het pre-Maastricht tijdperk troffen diverse federale EU-lidstaten een aantal interne ad hoc regelingen om de stem van de regio's in Europa te laten horen.

Zo konden voor Duitsland vertegenwoordigers van de Länder bijeenkomsten van de Raad als waarnemer bijwonen. Bovendien werden de Länder desgewenst intern geraadpleegd voor de nationale standpuntbepaling. Ook konden de Länder afgevaardigden sturen naar de werkgroep- en comitévergaderingen.

In het Verenigd Koninkrijk (VK) zetelt in de Britse regering traditioneel een minister bevoegd voor respectievelijk Schotse, Welsche en Noord-Ierse aangelegenheden.

In België werd sinds 1989 een informele regeling uitgewerkt waardoor intern naar een consensus werd gezocht, waarna de Belgische vertegenwoordiger dit standpunt in Europa zou vertolken. Indien geen consensus tot stand kwam, diende de Belgische delegatie zich te onthouden.

Met het Verdrag van Maastricht slaagden Duitsland en – vooral – België erin de mogelijkheid van een regionale vertegenwoordiging (namens de lidstaat) in de Raad in artikel 203 EG-Verdrag in te schrijven.

België is vooralsnog echter de enige lidstaat die de mogelijkheden hiervan sindsdien ten volle benut. Vandaar dat dr. Engel terzake spreekt van een 'Lex Belgica'.

Het intra-Belgisch Samenwerkingsakkoord van 1994 verdeelt de diverse raden daartoe in vier categorieën, gaande van een exclusief Belgische vertegenwoordiging tot een uitsluitend regionale delegatie (met name voor aangelegenheden zoals toerisme, jeugd, cultuur, onderwijs, e.d.), met een rotatiestelsel waardoor het woordvoerderschap bij beurtrol de verschillende deelstaten toekomt.
In praktijk lijkt deze regeling goed te werken. Slechts vier maal (o.m. omtrent de TV-richtlijn) werd intern geen consensus gevonden, en diende de Belgische delegatie zich te onthouden. Feit is dus wel dat dit systeem noopt tot een dubbele diplomatie: éénmaal intern om het

Belgische standpunt te bepalen, en éénmaal in de schoot van de Raad met de overige EU-lidstaten.

Bovendien beschikken de Belgische deelstaten over eigen attachés binnen de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.

Ook voor Duitsland zal een vertegenwoordiger van de Länder de onderhandelingen leiden wanneer enkel regionale bevoegdheden aan de orde zijn. In praktijk geschiedt dit echter uitermate zelden (tot op heden slechts 6 maal, bijvoorbeeld omtrent de TV-richtlijn). De redenen voor dit geringe succes zijn:
- de Bondsregering is weinig enthousiast;
- de Länder hebben nauwelijks exclusieve bevoegdheden (bijna steeds betreft het gemengde bevoegdheden die met de Bondsregering gedeeld worden);
- tot op heden vertoonden ook de Länder zelf slechts weinig interesse.

De Duitse Länder verkiezen doorgaans een voorafgaand intern debat, waarna de vertegenwoordiging binnen de Raad aan de Bondsregering wordt overgelaten. Wel wordt soms een afgevaardigde van de Länder als begeleider van de nationale delegatie meegestuurd.

In Oostenrijk geldt een analoge regeling als in Duitsland. De Oostenrijkse Länder voeren voorafgaand intern overleg, maar in praktijk heeft een vertegenwoordiger van de Länder nog nooit het woordvoerderschap op zich genomen.

In Spanje daarentegen werd nog geen praktische regeling voor de regionale participatie in de Raad uitgewerkt. Een Baskisch/Catalaans voorstel terzake wordt vooralsnog niet door alle overige Spaanse regio's gesteund. De onderlinge wil tot samenwerking is voorlopig ontoereikend.

In het VK is de interne coördinatie sterk uitgewerkt, doch deze verloopt niet volgens juridisch bindende afspraken en vertoont veel flexibiliteit: voor elke aangelegenheid kunnen aangepaste regelingen getroffen worden. In elk geval behoudt White Hall echter het laatste woord. Tot op heden heeft een Schotse regionale minister 14 maal een Raadsbijeenkomst bijgewoond. Eén maal zelfs was hij de enige Britse afgevaardigde, maar dat was dan niet de uitdrukking van een principiële beslissing, doch veeleer het pragmatische gevolg van het feit dat hij op dat ogenblik de enige beschikbare minister was.

Tot besluit stelt dr. Engel dan ook dat artikel 203 EG-Verdrag de mogelijkheid tot regionale participatie aan de Raad afdoend voorziet, maar dat het aan de (federale) lidstaten zelf toekomt om intern de nodige maatregelen te treffen om deze optie ook in werkelijkheid aan te wenden.

Tot slot doet hij de suggestie om naast de bestaande Raadsformaties (Algemene Zaken, Onderwijs, …) een Raad 'Regionale Aangelegenheden' te creëren. Daarin zouden voor de federale lidstaten dan deelstaatministers kunnen zetelen, die erover zouden kunnen waken of hun collega's in de diverse vakraden het subsidiariteitsbeginsel niet overtreden hebben.

impact van de regio's in de Raad: opties voor de toekomst
door dr. Andreas Kiefer, directeur *Landes-Europabüro*, Salzburg

Dr. Kiefer pikt daarop in door vast te stellen dat de mogelijkheid, geboden door artikel 203 EG-Verdrag, op heden enkel bevredigend werkt in België, Duitsland en Oostenrijk. Hij pleit dan ook voor een veralgemeende toepassing ervan. Zeker de loutere interne coördinatie van standpunten (zonder interne consensus wordt de regionale stem immers niet gehoord in Europa) binnen de lidstaat zou door de overige federale lidstaten vlot overgenomen kunnen worden.

Bovendien dringt een verhoogde samenwerking tussen de constitutionele regio's van Europa zich op, opdat ze hun positie in de Europese besluitvorming kunnen versterken.

Wat de (lange termijn) optie van de zogenaamde split vote betreft, wijst dr. Kiefer erop dat dit niet steeds eenvoudig zal zijn. Zo zouden de Duitse en Oostenrijkse stemmen binnen de Raad verdeeld moeten worden over respectievelijk 16 en 9 Länder. De besluitvorming binnen de Unie (concreet: het halen van de QMV-drempel) zou daardoor wellicht alles behalve vereenvoudigen. Vandaar dat hij er een voorstander van is om de inbreng van de regio's te vergroten via interne regelingen in de (federale) lidstaten.

discussie

Tijdens het intermezzo voor vragen uit het publiek, gaf mevr. Riba aan dat de Spaanse aanwezigen in de zaal het niet eens konden zijn met enkele beweringen van dr. Engel. De Spaanse regio's zouden het onderling wél eens zijn, doch de beslissing over een formele interne regeling werd enkel uitgesteld. Dr. Engel repliceert hierop dat hij bij zijn vaststelling blijft, doch verklaart zich bereid om het verder te onderzoeken.

Een vertegenwoordiger van het ministerie van Buitenlandse Zaken van Nedersaksen wierp de vraag op of het niet wenselijk zou zijn om de ad hoc samenwerkingsverbanden van de regio's om te zetten in bindende formules (zoals de comités die bestaan voor de implementatie van het Europees structuurbeleid). In zijn antwoord wees dr. Kiefer evenwel op het feit dat de heterogeniteit van de regio's het zeer moeilijk maakt om dergelijke uniforme structuren op te zetten.

Dhr. Van Doren vroeg het panel om een mening omtrent de zogenaamde 'split vote', waarbij de constitutionele regio's zelf elk een deel van de nationale stemmen zouden kunnen uitbrengen binnen de Raad wanneer loutere regionale bevoegdheden aan de orde zijn. Zowel dr. Kiefer als dr. Engel formuleerden ernstige bedenkingen bij de praktische werkbaarheid van zulk een formule, en wezen op de bemoeilijking van het Europees besluitvormingsproces. Dr. Van Nuffel gaf niettemin aan dat de split vote niet alleen rechtstreeks maar ook onrechtstreeks ertoe kan leiden dat Europa meer oog heeft voor de bekommernissen van de (constitutionele) regio's. Teneinde naar de slaagkansen van een voorgenomen voorstel te peilen, zal de Commissie immers niet enkel de lidstaten maar ook de constitutionele regio's in de voorbereidende fase consulteren.

Dhr. Suykerbuyck stelde dan weer dat de regelrechte afwijzing van de split vote (waardoor de lidstaten zelfs de mogelijkheid wordt ontzegd om de optie ernstig te overwegen) gelijk staat met een geringschatten van de subsidiariteit. In België moeten de deelstaten, zelfs voor zuiver regionale bevoegdheden, eerst onderling tot een akkoord komen alvorens naar Europa te trekken. Daardoor kunnen de Belgische deelstaten hun autonomie in feite niet ten volle benutten. Bovendien zouden de regio's via de split vote ook effectief horizontaal kunnen gaan samenwerken. Dr. Engel poogt beide punten te weerleggen. Wat de feitelijke beperking van de autonomie betreft, wijst hij op het feit dat het gezamenlijk standpunt van de deelstaten de betrokken minister doorgaans nog voldoende manoeuvreerruimte biedt voor onderhandelingen binnen de Raad. Wat de invoering van de split vote betreft, meent hij dat een lidstaat daartoe niet eenzijdig kan overgaan. In het licht van de implicaties van zulk een maatregel voor de interne evenwichten binnen de EU (en de Europese Top van Nice heeft genoegzaam aangetoond hoe gevoelig deze liggen), is het wenselijk dat ook de overige lidstaten ermee instemmen.

Comité van de regio's en verdere institutionele opties

versterking van het Comité van de Regio's
door prof. dr. Klaus-Jürgen Nagel, Universiteit Pompeu Fabra, Barcelona

De interventie van prof. Nagel toonde duidelijk aan dat het Comité van de Regio's in zijn huidige vorm niet beantwoordt aan de verzuchting van de ('sterke') constitutionele regio's om hun stem op Europees niveau vertolkt te zien. Terwijl sommigen in de aanloop naar het Verdrag van Maastricht dachten aan de oprichting van een tweede wetgevende kamer die de belangen van de regio's zou veilig stellen, werd het Comité uiteindelijk slechts een adviserend orgaan met beperkte bevoegdheden en een zeer heterogene samenstelling. Dermate zelfs dat de constitutionele regio's er zich nauwelijks laten zien. Het Comité is er als het ware voor de 'zwakke' regio's.

Tekenend bijvoorbeeld is het feit dat het Comité zelf slechts geringe wensen koestert om zichzelf versterkt te zien. Waar het rapport Pujol in 1995 nog een aantal verbeteringen bepleitte (opwaardering van het Comité tot een ware instelling van de EU, invoering van de motiveringsplicht om adviezen te negeren, invoering van een toegang tot het Hof van Justitie wanneer de prerogatieven van de instelling worden geschaad, verbinden van de zetel in het Comité aan een politiek basis-mandaat, …) met het oog op het Verdrag van Amsterdam, werden deze eisen nadien – in de aanloop naar het Verdrag van Nice – nog verzacht.

Een loutere versterking van het Comité van de Regio's brengt voor de constitutionele regio's overigens geen soelaas. Ze maken er immers slechts een kleine minderheid uit. En met de uitbreiding zal het overwicht van de veeleer lokale overheden in het Comité nog toenemen, doordat in de kandidaat-lidstaten nauwelijks of geen sterke regio's bestaan.

Vandaar dat de constitutionele regio's op zoek zullen moeten gaan naar alternatieve formules om hun belangen te verdedigen. Hetzij door het Comité van de Regio's grondig te hervormen en op te splitsen in een regionale en een lokale kamer (met sterkere bevoegdheden voor de regionale kamer). Hetzij door een andere optie te zoeken, buiten het Comité van de Regio's. Een mogelijke denkpiste hierbij vormt het concept van een Tweede Kamer in of naast het Europees Parlement.

naar nieuwe bestuursvormen: bevorderen van het democratisch proces
door prof. dr. Alice Brown, Universiteit van Edinburgh

Prof. Brown gaf ten gronde een overzicht van de vruchten die de 'devolution' in Groot-Brittannië Schotland reeds opleverde. Ingevolge een lang en geleidelijk proces, waarbij de verschillen inzake politieke cultuur zich steeds duidelijker manifesteerden, verwierf Schotland recent een eigen regering en (proportioneel samengesteld) parlement. Schotland zoekt (en vindt) nu zijn plaats in de wereld van de 'multilevel governance'. Bijkomend beoogt Schotland het institutionele kader verder te verfijnen teneinde de democratische legitimiteit en bestuurlijke efficiëntie ervan te verhogen. In die context wil Schotland te leer gaan bij de overige Europese regio's. Vandaar dat het nauw wenst samen te werken met de constitutionele regio's.

het Europees hof van Justitie

toegang van de regio's tot het Europees Hof van Justitie
door dr. Piet Van Nuffel, referendaris, Gerecht van Eerste Aanleg van de Europese Gemeenschappen

Dr. Van Nuffel geeft aan dat de constitutionele regio's reeds op heden toegang hebben tot het Hof van Justitie: hetzij door een geschil voor de nationale rechter te brengen en deze te verzoeken een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof, hetzij door rechtstreeks naar het Hof te stappen, maar dan onder de voorwaarden die gelden voor particulieren en rechtspersonen (het aantonen van een rechtstreeks én individueel belang, zoals bepaald in artikel 230, §4 EG-Verdrag). Deze rechtstreekse toegang 'door de achterdeur' is evenwel ontoereikend, doordat het doorgaans niet eenvoudig is aan deze voorwaarden te voldoen.

Vandaar dat de constitutionele regio's een rechtstreekse toegang tot het Hof 'via de voordeur' eisen, op gelijke voet met de lidstaten (en de belangrijkste EU-instellingen) en zonder dergelijk belang aan te moeten tonen (conform artikel 230, §2 EG-Verdrag).

Op 21 maart 1997 (in een zaak Waals Gewest t. Commissie) oordeelde het Europees Hof van Justitie bij beschikking dat het begrip lidstaat in artikel 230 EG-Verdrag enkel slaat op "de regeringsautoriteiten van de lidstaten", en niet kan worden uitgebreid tot "regeringen van gewesten of autonome gemeenschappen, ongeacht de omvang van de hun toegekende bevoegdheden". In principe zou aldus een verdragswijziging vereist zijn opdat de constitutionele regio's rechtsreeks toegang tot het Hof zouden kunnen krijgen.

Niettemin argumenteert dr. Van Nuffel dat het ook mogelijk is dat zulk recht verworven wordt zonder verdragsaanpassing. Artikel 17 van het Statuut van het Hof van Justitie bepaalt immers dat de lidstaten voor het Hof worden vertegenwoordigd door "een voor elke zaak gemachtigde". Waar dit op heden steeds een federale vertegenwoordiger is, staat volgens dr. Van Nuffel niets eraan in de weg dat België, wanneer een regionale aangelegenheid aan de orde is, een regionale vertegenwoordiger zou mandateren om namens haar voor het Hof op te treden (zo ook treden regionale ministers binnen de Raad op namens België, en niet in eigen naam). Een interne Belgische regeling die een dergelijke mandaatverlening mogelijk zou maken zou met andere woorden kunnen volstaan om de deelstaten de facto toegang te

verlenen tot het Hof. Tenslotte is de algemene regel voor Europa (en voor het Hof) dat het enkel de lidstaten kent, en zich niet inlaat met de interne organisatie binnen de lidstaten. Zulk een mandaat was evenwel niet verleend in het geding van 1997, zodat de eis toen verworpen werd. Dr. Van Nuffel sluit evenwel niet uit dat de uitspraak anders had kunnen zijn indien het Waals Gewest destijds formeel als gemachtigde namens België was opgetreden.

Uiteraard zou een (bijkomende) verdragswijziging dan wel meer rechtszekerheid bieden, hetzij door de aldus bestaande optie (parallel met het bepaalde ten aanzien van de Raad in artikel 203 EG-Verdrag) te expliciteren, hetzij door een uitdrukkelijke rechtstoegang van de constitutionele regio's an sich te voorzien.

Tot slot wijst dr. Van Nuffel wel op een nadeel van de 'bevoorrechte' rechtstreekse toegang tot het Hof, op voet van gelijkheid met de lidstaten. Zaken, ingespannen door particulieren en rechtspersonen, worden door het Gerecht van Eerste Aanleg beslecht, met mogelijkheid tot een tot rechtsvragen beperkt beroep bij het Hof van Justitie. Geschillen, ingeleid door een lidstaat, komen evenwel in eerste en in laatste aanleg onmiddellijk voor het Hof van Justitie. Indien de constitutionele regio's met andere woorden overgaan naar deze tweede formule, verliezen ze hun mogelijkheid tot beroep.

discussie

Vervolgens wordt het debat geopend. Vooreerst wordt vanuit het publiek gevraagd of de constitutionele regio's binnen het Comité van de Regio's niet beter de lokale autoriteiten zouden proberen te overtuigen dat ook zij de regionale belangen behartigen, eerder dan op een confrontatie tussen de regionale en lokale overheden aan te sturen. Prof. Nagel betwijfelt evenwel dat de regionale overheden de lokale autoriteiten zover zouden krijgen. Het Comité is dus weliswaar niet algeheel nutteloos, maar de meerwaarde voor de constitutionele regio's is gering.

Dhr. Clifford (Wales) wees op de grote impact die de uitbreiding zal hebben, niet alleen op de EU in het algemeen maar ook op de positie van de regio's daarin. Dr. Engel bevestigde dat diverse praktische vragen zich in die context stellen. Zo ook rijst de vraag naar de legitimiteit: terwijl de nieuwe lidstaten vaak minder inwoners en/of grondgebied zullen hebben dan diverse regio's binnen de huidige lidstaten, zullen de eersten in de Raad zetelen, en de tweede niet…

Dhr. Evens vraagt of er naast het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel ook geen behoefte is aan een bijkomend principe van legitimiteit (met name door na te gaan welke de impact is van Europese beslissingen op de lagere bestuursniveaus, die vaak moeten instaan voor de tenuitvoerlegging ervan). Dr. Engel stelt dat hij de bekommernis deelt, en herinnert daartoe aan zijn voorstel om een Raad 'Europese Aangelegenheden' op te richten, die dan zou kunnen nagaan of de beslissingen van de diverse vakraden het subsidiariteitsbeginsel eerbiedigen, maar ook of ze voldoende oog hebben gehad voor de impact van hun beslissingen op de lagere beleidsechelons.

Een vertegenwoordiger van de Council of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) schetste de werking van zijn instelling in de schoot van de Raad van Europa. De CLRAE telt 291 leden en bestaat uit twee afzonderlijke kamers: één voor lokale en één voor

regionale overheden (met in deze laatste zowel 'sterke' als 'zwakke' regio's). Omtrent gezamenlijke thema's komen beide kamers "in congres" bijeen; voor de meer specifieke aangelegenheden vergaderen ze onafhankelijk "binnenskamers". In geval van potentiële conflicten tussen de regionale en lokale overheden, kan een gezamenlijk Comité ontwerpteksten van een Kamer blokkeren. Dit is sinds de oprichting in 1994 echter nog niet echt voorgevallen. In praktijk blijkt de constructie goed te functioneren. Vandaar dan ook zijn suggestie om deze over te nemen binnen de EU-constellatie. Prof. Nagel bevestigt dat de opsplitsing van het Comité van de Regio's in een lokale en een regionale entiteit één van de denkpistes van de constitutionele regio's dient uit te maken. En in die context heeft de CLRAE zeker een voorbeeldfunctie.

conclusies

Aan de hand van de conclusies van de moderator, Laurent Van Depoele, kan het resultaat van de werkzaamheden van het colloquium als volgt worden samengevat:

- Tussen de diverse regio's in de Europese Unie, en zelfs tussen de constitutionele regio's onderling, geldt een sterke heterogeniteit en diversiteit. Niettemin kunnen een aantal gemeenschappelijke bekommernissen ontwaard worden.

- Het regionale bestuursniveau biedt ontegensprekelijk een wezenlijke meerwaarde binnen de Europese bestuurlijke constellatie. Deze regionale meerwaarde is evenwel niet onvoorwaardelijk. Ze komt enkel ten volle tot uitdrukking indien aan een aantal randvoorwaarden is voldaan. Zo onder meer moeten de regio's daartoe zelf voldoende financiële en materiële middelen (zoals personeel e.d.) kunnen inzetten, en moeten de regio's op tal van gebieden samenwerken.

- In het Europese beslissingskader zijn de constitutionele regio's sterk aanwezig 'down stream' (ze zijn nauw betrokken bij of soms volledig verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van Europese beslissingen), doch slechts in geringe mate 'up stream' (ze hebben nauwelijks invloed op de totstandkoming van de Europese regelgeving).

- Door de regio's 'bottom up' meer in het besluitvormingsproces te betrekken, kan het democratisch draagvlak van de Europese regelgeving vergroot worden. De regio's kunnen immers voor meer transparantie van en een verhoogde publieke participatie in de Europese besluitvorming zorgen. Deze democratische meerwaarde wordt evenwel geenszins automatisch aangebracht. Een afdoende parlementaire of publieke controle op het regionale bestuur dient deze democratische bijdrage ook effectief in werking te stellen.

- Een zekere bevoegdheidsaflijning tussen de diverse betrokken bestuursechelons (Europa, de lidstaat en het subnationale beleidsniveau) is wenselijk. Hoe deze concreet dient uitgewerkt, vormt het voorwerp van nader onderzoek. In elk geval mag de bevoegdheidsaflijning niet misbruikt worden om het intergouvernementeel karakter van de Europese Unie te versterken: het terugvoeren van bevoegdheden van de EU naar de lidstaten (of het subnationale bestuursniveau) is bespreekbaar, maar tezelfdertijd mag het toekennen van nieuwe bevoegdheden aan de Unie geenszins uitgesloten worden. De communautaire methode binnen de Europese besluitvorming dient gevrijwaard.

Tenslotte is de Commissie vaak een natuurlijke bondgenoot van de (constitutionele) regio's.

- Sinds het Verdrag van Maastricht biedt het EG-Verdrag de mogelijkheid dat regionale vertegenwoordigers (namens hun lidstaat) deelnemen aan bijeenkomsten van de Raad. In praktijk wordt deze optie door de verschillende federale lidstaten op een ongelijke wijze aangewend en ingevuld. Vooralsnog maken enkel de Belgische regio's ten volle gebruik van de mogelijkheden die hen aldus wordt geboden (vandaar dat de optie in zekere zin als een 'Lex Belgica' kan worden bestempeld). De keerzijde van deze optie is evenwel dat ze een dubbele diplomatie veronderstelt: eerst dienen de constitutionele regio's binnen hun lidstaat tot een gezamenlijk standpunt te komen, en vervolgens dienen ze op basis van dit standpunt met de overige EU-lidstaten in onderhandelingen treden.

- De formule waarbij de stemmen, waarover een lidstaat binnen de Raad beschikt, zouden worden verdeeld over de constitutionele regio's van deze lidstaat wanneer enkel hun bevoegdheden in het geding zijn, zou de regio's in elk geval een grotere invloed geven in het Europese besluitvormingsproces. Rechtstreeks doordat de regio's stemrecht zouden verwerven binnen de Raad; maar ook onrechtstreeks doordat de Commissie bij het formuleren van een voorstel meer rekening zal (moeten) houden met de bekommernissen van de regio's terzake. Anderzijds roept dergelijke 'split vote'-formule tevens een aantal praktische bedenkingen op. Zo is het onder meer de vraag of een lidstaat eenzijdig de formule zou kunnen invoeren, zonder daarbij de instemming van de overige lidstaten te hebben verkregen. Het is immers niet uitgesloten dat zulk een ingreep de besluitvorming in Europa nog zou bemoeilijken, terwijl de onderhandelingen voor het Verdrag van Nice overduidelijk hebben aangetoond dat precies het evenwicht tussen de lidstaten een bijzonder gevoelig punt vormt.

- Een versterking van het Comité van de Regio's is op zich een aanbevelenswaardige evolutie, maar zulks zou voor de constitutionele regio's slechts een geringe vooruitgang betekenen. In het heterogeen samengestelde Comité vormen de gezamenlijke vertegenwoordigers van de constitutionele regio's immers slechts een kleine minderheid. Het valt dan ook te verwachten dat de constitutionele regio's andere oplossingen zullen moeten zoeken om hun belangen in Europa te behartigen. Zonder deze gedetailleerd uit te werken, werden tijdens het colloquium alvast een aantal dergelijke denkpistes geopperd. Vooreerst de opdeling van het Comité van de Regio's in een kamer voor regionale en een kamer voor lokale besturen. Vervolgens de oprichting van een tweede kamer binnen of naast het bestaande Europees Parlement, waarin de lidstaten en de constitutionele regio's zouden worden vertegenwoordigd. Tenslotte de creatie van een Raad Regionale Aangelegenheden, die zou kunnen nagaan of de verschillende vakraden het subsidiariteitsbeginsel afdoend hebben geëerbiedigd.

- De rechtstreekse toegang van de constitutionele regio's tot het Hof van Justitie is niet alleen hoogst wenselijk, maar bovendien binnen handbereik. Enerzijds lag het voorstel in Nice (zonder succes) reeds op tafel, en wordt het dus meegenomen naar het post-Nice tijdperk. Anderzijds werd gesuggereerd dat de constitutionele regio's mogelijks zelfs zonder verdragswijziging dit recht zouden kunnen verwerven.

- Het colloquium heeft aldus alvast enkele mogelijke bouwstenen voor de politieke verklaring van de organiserende regio's aangereikt, en aangetoond:

* dat nog grondig moet worden nagedacht over hoe de versterking van de constitutionele regio's binnen de Europese Unie best kan bewerkstelligd worden;
* dat daarbij niet enkel de institutionele aspecten aan bod mogen komen;
* dat daarbij het perspectief en de gevolgen van de uitbreiding niet uit het oog mogen verloren worden;
* dat een verderzetting en zelfs intensivering van de hechte samenwerking tussen de constitutionele regio's (via 'partnership' en 'networking') zich opdringt.